

Dades educatives de l'Illa de Menorca: 2004-2007. Tendències i perspectives

Pere Alzina Seguí

RESUM

El present treball aporta un conjunt de dades actualitzades amb l'objectiu d'identificar els trets particulars del sistema educatiu de l'illa de Menorca i les seves especificitats. També identifica les possibles causes de la situació actual, una situació globalment positiva que s'endinsa en la història dels darrers anys, en els quals s'ha consolidat una escola pública potent, basada en la innovació i l'adaptació als nous temps. L'estudi compara dades i tendències obtingudes i analitzades entre el curs 2004-2005 i 2006-2007. En aquest període de temps podem perfilar més acuradament les línies d'actuació futura.

RESUMEN

El presente trabajo aporta un conjunto de datos actualizados con el objetivo de identificar las características particulares del sistema educativo de la isla de Menorca y sus especificidades. También identifica las posibles causas de la situación actual, globalmente positiva, profundizando en la historia de los últimos años, durante los cuales se ha consolidado una escuela pública potente, basada en la innovación i adaptación a los nuevos tiempos. El estudio compara datos y tendencias obtenidas y analizadas entre el curso 2004-05 i el 2006-07. En este periodo de tiempo podemos perfilar más adecuadamente las líneas de actuación futura.

INTRODUCCIÓ

L'estudi present pretén identificar els trets característics del sistema educatiu de l'illa de Menorca des de dues perspectives. En primer lloc, analitzam els principals indicadors estadístics genèrics i, en segon lloc, aprofundim en un conjunt de característiques qualitatives entre les quals ocupen un lloc ben destacat els processos d'innovació pedagògica, sense els quals seria impossible entendre l'estat de salut del sistema educatiu de l'illa. En aquests moments, disposam de dades comparatives entre el curs 2004-2005 i el curs 2006-2007 i, per tant, estam en disposició de comprovar les tendències i les línies assenyalades en el primer estudi publicat en l'anuari de 2004.

L'estudi pretén:

- Determinar la situació i les característiques generals del sistema educatiu a l'illa de Menorca.
- Identificar els trets diferencials i les característiques i particularitats de cada municipi.
- Identificar, descriure i interpretar les causes de les particularitats.
- Identificar les línies de treball en un futur immediat a partir de la interpretació de les dades actuals.
- Apuntar els grans reptes de futur que es deriven de l'anàlisi comparativa de les dades.

L'estudi se centra en els principals indicadors de les etapes d'infantil, de primària i de secundària i hi inclou breus referències a l'educació postobligatòria: batxillerat i cicles formatius de grau mitjà i superior. Incloem dades relatives a l'escolarització 0-3 anys, de l'escola de persones adultes i unes referències breus als ensenyaments de règim especial.

Les fonts principals provenen de les estadístiques internes de la Delegació Territorial de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears a Menorca, actualitzades el mes de juny de 2006, d'entre les quals cal destacar:

- L'estadística sobre alumnes immigrants per etapes, municipis i titularitat dels centres del curs 2006-2007.
- Les dades d'escolarització per centres, municipis i titularitat del curs 2006-2007.
- La matrícula per municipis del curs 2006-2007 actualitzada el mes de juny de 2007.
- El full 28 del Document d'Organització de Centres (DOC) del curs passat dels centres de secundària proporcionat pel Servei d'Inspecció Educativa, per analitzar els resultats acadèmics en acabar la secundària obligatòria i el batxiller.
- L'estadística de professorat dels centres de Menorca del curs 2006-2007.
- Estudis diversos sobre la realitat social, cultural, educativa i econòmica realitzats per la Fundació Gadeso.
- Estudi sobre la població de Menorca. *Anàlisi demogràfica de finals del segle XX* d'Antoni Fullana patrocinat per l'OBSAM (Observatori Socioambiental de Menorca) i l'IME (Institut Menorquí d'Estudis).
- *Panorama de la educación. Indicadores de la OCDE 2006 (Education at a Glance 2006). Nota informativa sobre la situación española.* Ministeri d'Educació i Cultura, setembre de 2006
- *Datos Básicos de la Educación en España en el Curso 2006-07.* Ministeri d'Educació i Ciència. Secretaria General Tècnica, 2006.
- *Education at a Glance: OECD Indicators. 2006 Edition. Summary in Spanish.* OECD, 2006.

DADES ESTADÍSTIQUES GENERALS: UN SISTEMA PÚBLIC CONSOLIDAT

Són ben poques les variacions amb relació a les dades exposades a l'estudi del curs 2004-2005. El sistema públic continua oferint una imatge positiva i el sector concertat ha anat assumint una part de la diversitat que omple les nostres aules. El sistema públic ofereix qualitat i equitat: intenta seguir responnent als reptes que suposa escolaritzar la població amb necessitats educatives especials i els alumnes nouvinguts procedents de més de cinquanta països diferents. El creixement total al llarg dels tres cursos estudiats ha estat notable, però no desbordant; de fet, es pot parlar d'un cert alentiment en l'arribada d'alumnes nouvinguts. Tot i així, la població escolar en edat escolar i en edat postobligatòria s'ha incrementat en 739 alumnes, una xifra notable que ompliria dues escoles noves de 400 alumnes amb més de tres línies cadascuna. Si bé no ha quedat cap alumne sense escolaritzar, les infraestructures de determinats municipis n'han patit les conseqüències: és el cas d'Alaior, de Sant Lluís o des Mercadal, on la saturació és més que evident i genera molts més problemes que la manca d'espai (entre aquests problemes, un augment considerable de les conductes indisciplinades).

Detallem-ne alguns dels aspectes més destacats.

MATRÍCULA PER MUNICIPIS¹

MATRÍCULA PER MUNICIPIS I PER ETAPES CURS 2006-2007										
	Infantil	Primària	Secundària	Batxillerat	CFGM	GFGS	Garantia	EOI	Conservatori	TOTAL
Sant Lluís	200	349								549
Es Castell	158	329								487
Maó	1.041	1.884	1.539	401	307	133	60	380	280	6.025
Alaior	226	503	393	90	24		15			1.251
Es Mercadal	80	163								243
Fornells	15	30								45
Es Migjorn	43	65								108
Ferrerries	152	304	321	50			7			834
Ciutadella	875	1.794	1.061	246	154	30	43	226		4.429
TOTAL	2.790	5.421	3.314	787	485	163	125	606	280	13.971

La població en edat escolar més la població matriculada en estudis postobligatoris suma 13.971 alumnes. I 1.525 cursen estudis obligatoris, només 787 cursen el batxillerat, 648 alumnes cursen cicles formatius de grau mitjà i superior, 606 són a l'Escola Oficial d'Idiomes i 280 al Conservatori de Música i Dansa de Maó. L'increment es troba repartit entre totes les etapes educatives obligatòries i postobligatòries.

Si consideram que el padró de 2006 indica una població total de 88.434 habitants a tota l'illa i la franja d'edat entre 15 i 19 anys inclou 4.560 habitants, el percentatge de persones en estudis postobligatoris és realment preocupant: només el 17,25 % (13,06% el curs 2004-05 de les persones entre 15 i 19 anys cursen el batxillerat i només el 14,22% —9,22% al curs 2004-2005— accedeixen a la formació professional reglada).² Sigui com sigui, aquestes dades impliquen una millora notable en tres cursos escolars que cal tenir en compte. El 22,28% de la població entre 16 i 19 anys cursava estudis postobligatoris el curs 2004-2005, mentre que arribam al 31,47% el curs 2006-07, una millora de gairebé deu punts percentuals que indica un tendència en positiu amb vista al futur.

CREIXEMENT PER MUNICIPIS ENTRE EL CURS 2004-2005 I 2006-2007				
	2004-2005	2006-2007	DIFERÈNCIA	%
Sant Lluís	453	549	96	17,48%
Es Castell	458	487	29	5,95%
Maó	5.647	6.025	378	6,27%
Alaior	1.250	1.251	1	0,07%

Continua

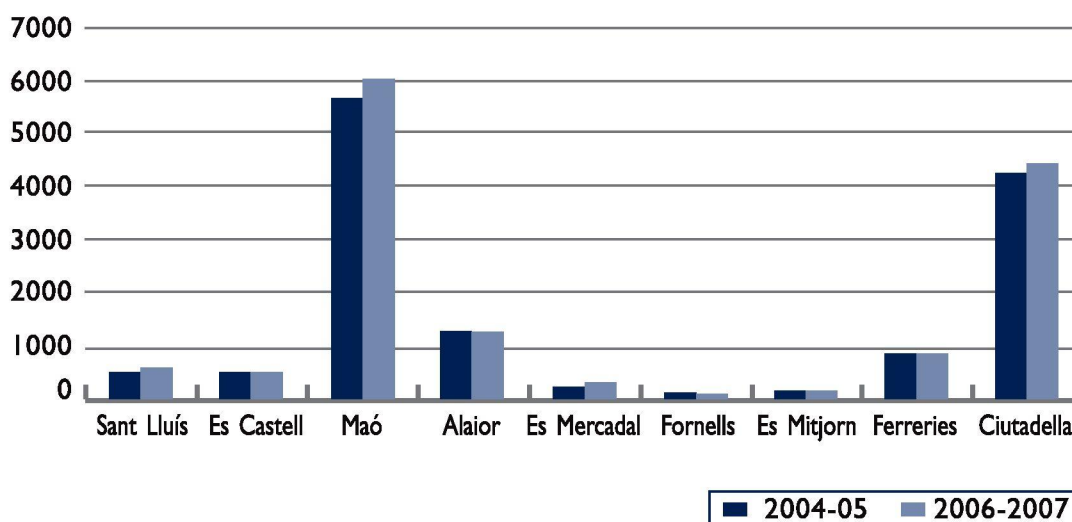
¹ Gràfica d'elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per la Delegació Territorial d'Educació a Menorca de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears actualitzades el juny de 2007.

² Dades d'elaboració pròpia aproximada a partir de les informacions del padró d'habitants de 2006 i de l'estudi FULLANA COLL, F. *Estudi sobre la població de Menorca. Anàlisi demogràfica de finals del segle XX*. Maó: OBSAM-IME, 2004.

	2004-2005	2006-2007	DIFERÈNCIA	%
Es Mercadal	187	243	56	23,04%
Fornells	55	45	-10	-22,22%
Es Migjorn	100	108	8	7,40%
Ferrerries	852	834	-18	-2,15%
Ciutadella	4.230	4.429	199	4,49%
TOTAL	13.232	13.971	739	5,28%

És interessant analitzar el creixement per municipis. Els municipis que han crescut més en els darrers tres cursos són es Mercadal i Sant Lluís, municipis que han mantingut un creixement urbanístic important amb criteris diferents, però que acaba donant els mateixos resultats. En destaquen la pèrdua de matrícula de l'escola de Fornells i la del municipi de Ferrerries i les lleus apujades dels municipis des Castell, de Maó, des Migjorn Gran o de Ciutadella. També cal fer referència a l'estancament del creixement de la població a Alaior, després d'uns anys de fort creixement. Sigui com sigui, cal fer notar que un creixement global en l'àmbit d'illa del 5,28% en tres cursos escolars es pot considerar moderat, però no podem oblidar que aquest mateix creixement al llarg dels propers anys podria arribar a col·lapsar tots els serveis si no hi ha inversions fortes per part de la Conselleria d'Educació i Cultura per edificar aules noves i oferir els millors serveis, equipaments i qualitat.

GRÀFIC 1.

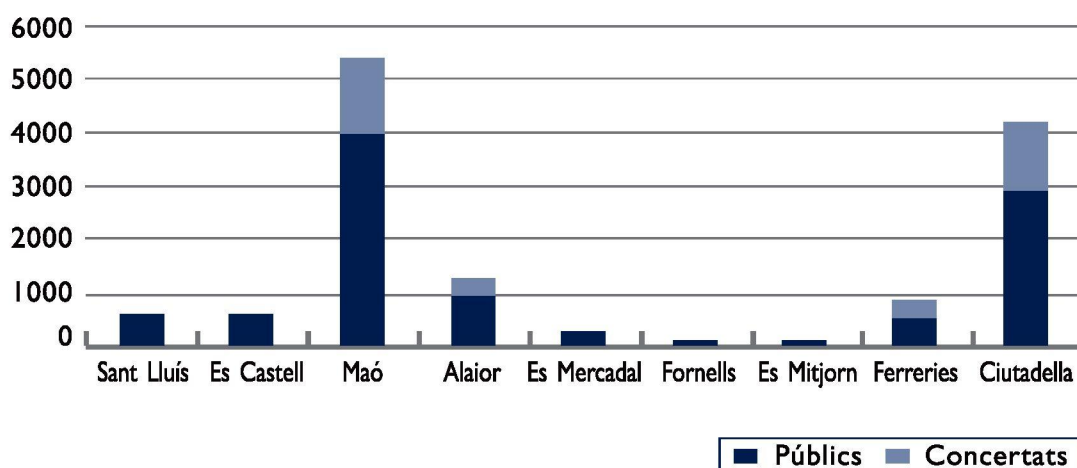
MATRÍCULA PER TITULARITAT³

Menorca manté una presència de l'escola pública molt notable amb relació a altres comunitats i regions de l'Estat. Creiem que l'aposta per l'escola pública de les associacions de pares i mares, dels sindicats de l'ensenyament, del moviment de renovació i dels diferents ajuntaments de l'illa han permès mantenir una línia creixent de qualitat a la xarxa pública, alhora que aquesta ha anat absorbint l'allau immigratòria

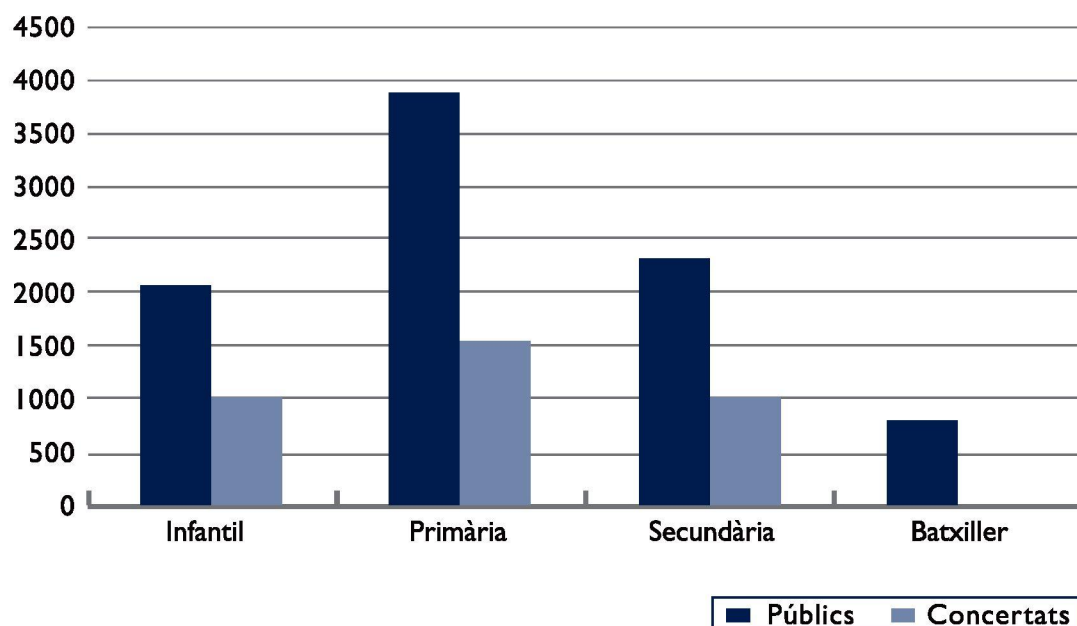
³ Gràfica d'elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per la Delegació Territorial d'Educació a Menorca de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears actualitzades el juny de 2007.

creixent, s'ha adaptat a l'acolliment dels al·lots amb necessitats educatives especials i, fins i tot, ha absorbit les persones amb discapacitats greus en el marc legal de dues aules (ASCE) lligades a un centre de primària. Aquesta pressió enorme, en el context d'una comunitat petita, hagués pogut produir un transvasament d'alumnes de famílies acomodades i amb expectatives acadèmiques altes a l'escola concertada, que no s'ha produït. La xarxa pública ha anat creixent per davall de les necessitats, però a un ritme suficient per adaptar-se a les noves realitats. Els percentatges es mantenen gairebé intactes entre el sistema públic i el sistema concertat, fet que ens permet constatar el nivell de consolidació d'ambdues ofertes entre la població. L'escola pública acull el 74,88% de l'alumnat en edat escolar, mentre que l'escola concertada n'acull el 25,11%.

GRÀFIC 2.

GRÀFIC 3.

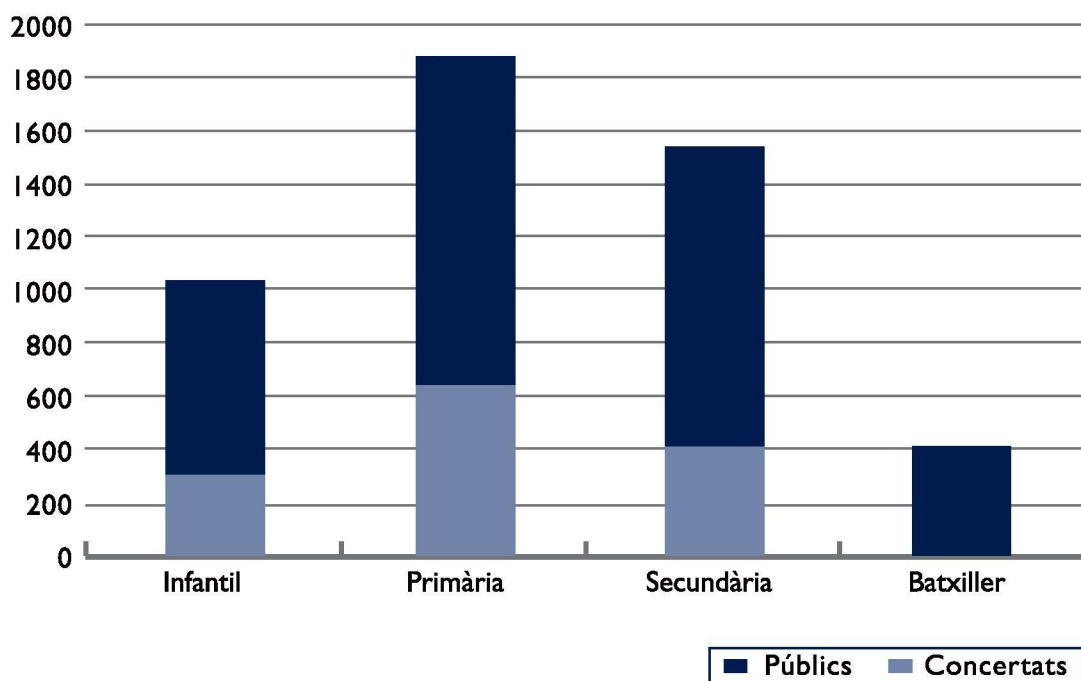

La presència més important de l'escola concertada religiosa es dona a Ferreries i a Ciutadella, amb un 38,93% i un 31,24% d'alumnes matriculats a l'escola concertada. La presència de la concertada és més alta a primària; l'escola concertada de Ferreries acull gairebé la meitat dels alumnes de la localitat i és l'únic municipi on es produeix aquest fet. Les variacions entre el curs 2004-2005 no són significatives i es mantenen els paràmetres assenyalats.

Cal ressenyar que tant el municipi de Ferreries com el municipi de Ciutadella reuneixen unes característiques diferents amb relació a la concepció de l'ensenyament. En el cas de Ferreries, on l'escola concertada alberga gairebé la meitat de l'alumnat de primària, cal tenir en compte que el projecte d'escola va néixer d'un col·lectiu de pares i mares conscienciats amb vista a oferir un ensenyament arrelat al medi, en català i amb la inclusió dels alumnes amb necessitats educatives especials sense deixar de banda el seu caràcter marcadament religiós. Aquest centre, a l'inici de la democràcia, es va convertir en un model d'educació inclusiva en català i arrelada profundament al medi i a tots els aspectes culturals que alhora van revifar.

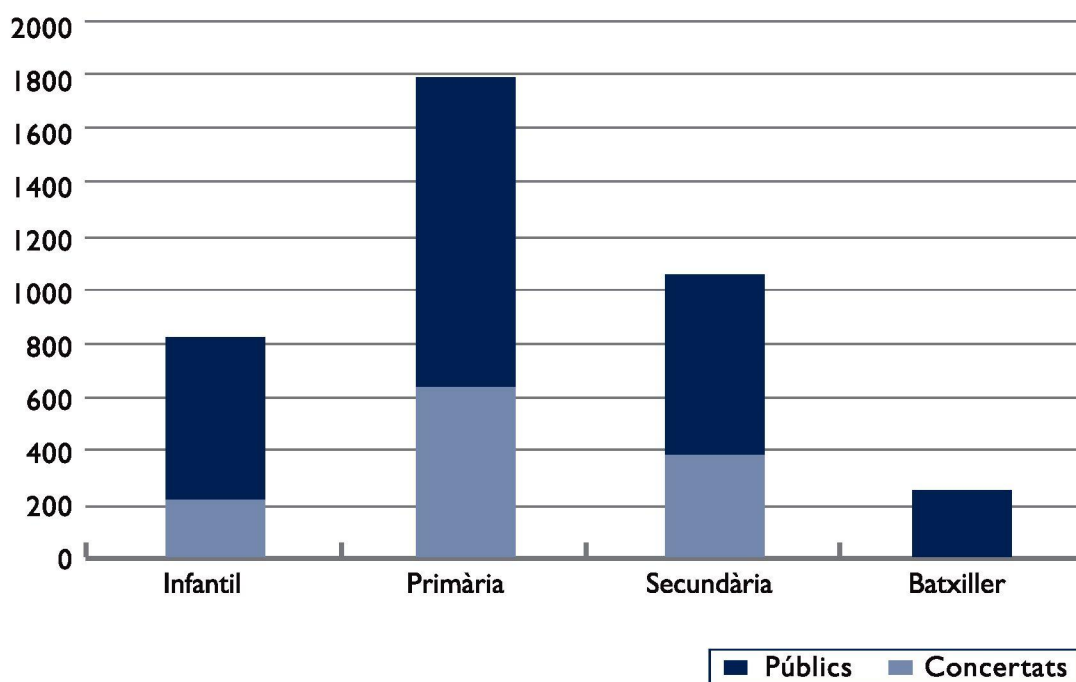
El cas de Ciutadella és ben diferent. Els dos centres concertats partien d'una posició ben avantatjada amb relació als centres públics. Els dos concertats de Ciutadella són dos centres amb història, trajectòria i prestigi que van anar assumint, talment com els centres públics, els alumnes amb necessitats educatives especials i els alumnes nous amb la mateixa proporció gràcies a la voluntat d'acord d'un col·lectiu de mestres agrupats entorn al moviment de renovació pedagògica de Menorca que van exigir, des de tots els sectors, un repartiment equitatiu de l'alumnat amb més necessitats d'atenció i suport entre tots els centres de la ciutat. Van aconseguir que tots, pràcticament alhora oferissin un ensenyament complet en català per evitar la concentració, en centres determinats, de col·lectius amb característiques molt semblants.

GRÀFIC 4. MAÓ

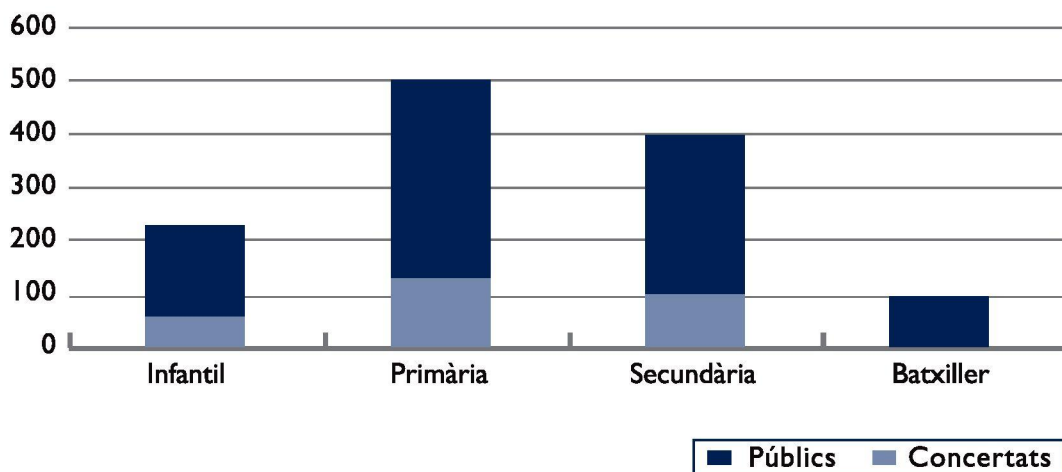
	Concertat	Públic	Total
Infantil	330	711	1041
Primària	645	1239	1884
Secundària	419	1120	1539
Batxillerat	0	401	401
TOTAL	1349	3471	4865
	28,65%	71,34%	99,99%

GRÀFIC 5. CIUTADELLA

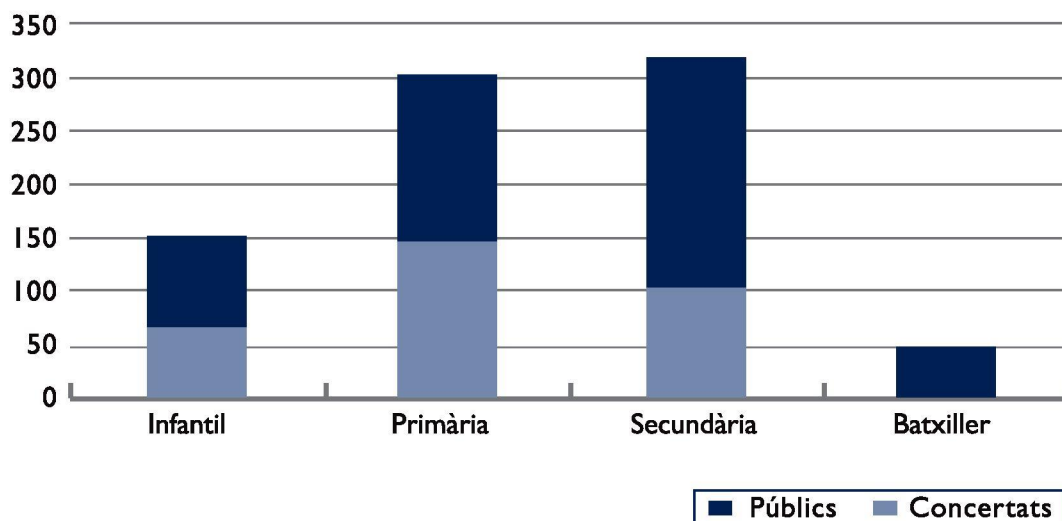
	Concertat	Públic	Total
Infantil	217	596	813
Primària	616	1178	1794
Secundària	390	671	1061
Batxillerat	0	246	246
TOTAL	1223	2691	3914
	31,24%	68,75%	99,99%

GRÀFIC 6. ALAIOR

	Concertat	Públic	Total
Infantil	54	172	226
Primària	131	372	503
Secundària	99	294	393
Batxillerat	0	90	90
TOTAL	284	928	1212
	23,43%	76,56%	99,99%

GRÀFIC 7. FERRERIES

	Concertat	Públic	Total
Infantil	68	84	152
Primària	149	155	304
Secundària	105	216	321
Batxillerat	0	50	50
TOTAL	322	505	827
	38,93%	61,06%	99,99%

PROPORCIÓ ALUMNES, PROFESSORS I GRUPS ESCOLARS: ALUMNES PER AULA

Les escoles concertades suporten una pressió major que les escoles públiques, tot i que les diferències no són substancials. Les aules més massificades es troben a Ciutadella, tant a la pública com a la concertada. L'escola pública manté una ràtio d'uns 21 alumnes per aula, tant a la primària com a la secundària i la concertada arriba a 26 de mitjana. Les dues dades més extremes es donen, curiosament, a Alaior i en l'etapa de secundària: el centre concertat manté una ràtio de gairebé 30 alumnes per aula i el centre públic uns 17, gràcies a un projecte que permet dissenyar més grups amb les resta d'horaris. Les ràtios, al llarg dels tres cursos estudiats, es mantenen amb les mateixes proporcions i paràmetres.

RÀTIOS PER MUNICIPIS CENTRES PÚBLICS D'INFANTIL I DE PRIMÀRIA CURS 2004-2005			
	Alumnes	Grups	Ràtio
Maó	1.750	73	23,97
Ciutadella	1.592	63	25,26
Alaior	486	22	22,09
Ferrieres	231	13	17,76
Es Castell	458	21	21,8
Sant Lluís	453	19	23,84
Es Mercadal	187	9	20,77
Es Migjorn	100	9	11,11
Fornells	55	3	18,33
TOTALS	5.312	232	22,89

RÀTIOS PER MUNICIPIS CENTRES PÚBLICS D'INFANTIL I DE PRIMÀRIA CURS 2006-2007			
	Alumnes	Grups	Ràtio
Maó	1.950	80	24,37
Ciutadella	1.774	70	25,34

	Alumnes	Grups	Ràtio
Alaior	544	25	21,76
Ferrerries	239	12	19,91
Es Castell	487	23	21,17
Sant Lluís	549	25	21,96
Es Mercadal	243	12	20,25
Es Migjorn	108	9	12
Fornells	45	4	11,25
TOTALS	5.939	260	22,84

**RÀTIOS PER MUNICIPIS CENTRES CONCERTATS D'INFANTIL
I PRIMÀRIA CURS 2004-2005**

	Alumnes	Grups	Ràtio
Maó	630	24	26,25
Ciutadella	632	24	26,33
Alaior	149	6	24,83
Ferrerries	158	6	26,33
TOTALS	1.569	60	26,15

**RÀTIOS PER MUNICIPIS CENTRES CONCERTATS D'INFANTIL I PRIMÀRIA
CURS 2006-207**

	Alumnes	Grups	Ràtio
Maó	975	38	25,65
Ciutadella	616	24	25,66
Alaior	185	9	20,55
Ferrerries	217	10	21,7
TOTALS	1.993	81	24,6

RÀTIOS EDUCACIÓ SECUNDÀRIA CENTRES PÚBLICS CURS 2004-2005

	Alumnes	Grups	Ràtio
Maó	1.156	51	22,66
Ciutadella	673	27	24,92
Alaior	323	18	17,94
Ferrerries	254	14	18,14
TOTAL	2.406	110	21,87

RÀTIOS EDUCACIÓ SECUNDÀRIA CENTRES PÚBLICS CURS 2006-2007

	Alumnes	Grups	Ràtio
Maó	1.120	44	25,45
Ciutadella	671	28	23,96
Alaior	294	14	21
Ferrerries	216	11	19,63
TOTAL	2.301	97	23,72

RÀTIOS EDUCACIÓ SECUNDÀRIA CENTRES CONCERTATS CURS 2006-2007

	Alumnes	Grups	Ràtio
Maó	415	16	25,93
Ciutadella	406	16	25,37
Alaior	117	4	29,25
Ferrerries	108	5	21,6
TOTAL	1.046	41	25,51

RÀTIOS EDUCACIÓ SECUNDÀRIA CENTRES CONCERTATS CURS 2006-2007

	Alumnes	Grups	Ràtio
Maó	419	16	26,18
Ciutadella	390	16	24,37
Alaior	99	4	24,75
Ferrerries	105	4	26,25
TOTAL	1.013	40	25,32

Consideram que, globalment, les ràtios resultants no són preocupants, però sí que minven el marge d'atenció a les necessitats individualitzades de tots i cada un dels alumnes de les nostres aules. Amb l'extraordinària diversitat de procedències, orígens, capacitats i discapacitats, unes ràtios reduïdes permeten una atenció més bona, de més qualitat i més ajustada a les necessitats. Amb això no volem afirmar que les ràtios siguin l'únic indicador que ens ofereix garanties de qualitat, només volem constatar que és un dels indicadors més rellevants, tot i no ser l'únic, ja que la metodologia, el tarannà del professor i l'organització del centre poden ajudar a millorar això que s'anomena qualitat i que consisteix a oferir a cadascú allò que necessita per progressar al màxim de les seves possibilitats.

ALUMNAT IMMIGRANT PER MUNICIPIS

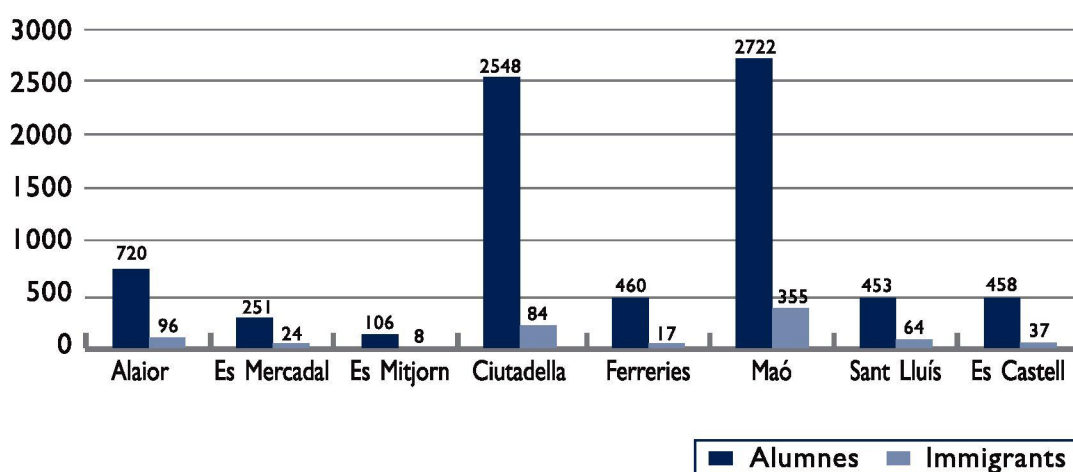
Els centres públics d'infantil, primària i secundària agrupen la major part del col·lectiu immigrant. El creixement de la immigració durant els darrers anys ha estat considerable i ha desbordat la previsió dels centres i la capacitat d'acollida de la mateixa societat. Tot i així, creiem que l'escola ha sabut

respondre mínimament al repte d'incorporar persones de totes les parts del món i amb diverses maneres d'entendre la vida. Els programes d'acollida i els professors de suport han copsat bona part de la tasca inicial, sense necessitat d'enviar o derivar alumnes a programes externs als mateixos centres. En els darrers tres cursos escolars, la tendència s'ha mantingut, però, a la baixa. No s'ha produït l'allau que es va produir fa cinc i sis cursos escolars.

La immigració se centra, principalment, als municipis d'Alaior i a Maó i voltants (Sant Lluís i es Castell) i durant aquests tres darrers cursos també a Mercadal, que ha vist com la seva població creixia fruit d'una expansió urbanística i econòmica en tots els àmbits.

CURS 2004-2005 INFANTIL I PRIMÀRIA

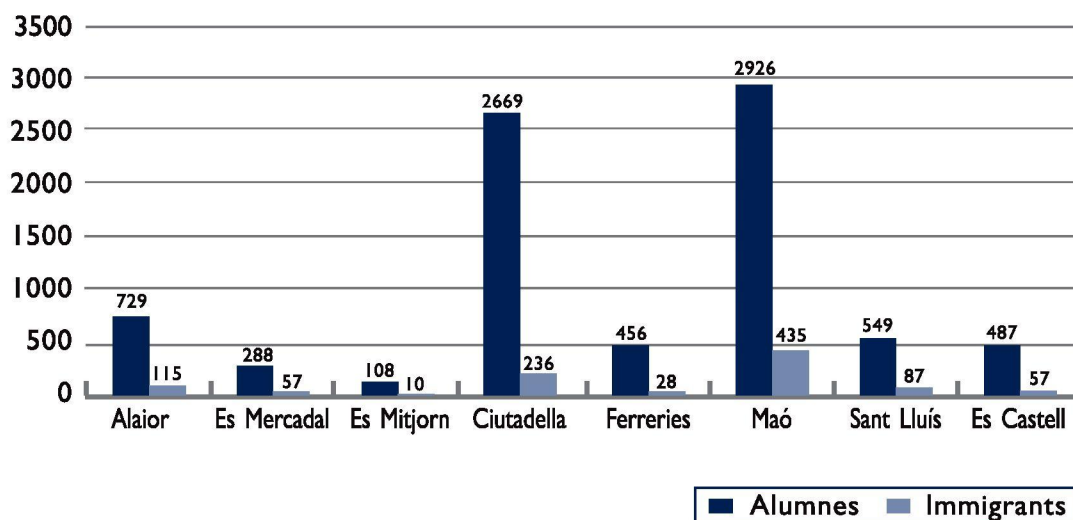
GRÀFIC 8.

	Alumnes	Immigrants	Percentatge
Alaior	720	96	13,33%
Es Mercadal	251	24	9,56%
Es Migjorn	106	8	7,54%
Ciutadella	2.548	184	7,22%
Ferreries	460	17	3,69%
Maó	2.722	355	13,04%
Sant Lluís	453	64	14,12%
Es Castell	458	37	8,07%
TOTAL	7.718	785	10,01%

CURS 2006-2007 INFANTIL I PRIMÀRIA

GRÀFIC 9.

	Alumnes	Immigrants	Percentatge
Alaior	729	115	15,78%
Es Mercadal	288	57	19,79%
Es Migjorn	108	10	9,26%
Ciutadella	2.669	236	8,84%
Ferreries	456	28	6,14%
Maó	2.926	435	14,87%
Sant Lluís	549	87	15,85%
Es Castell	487	57	11,70%
TOTAL	8.212	1.025	12,48%

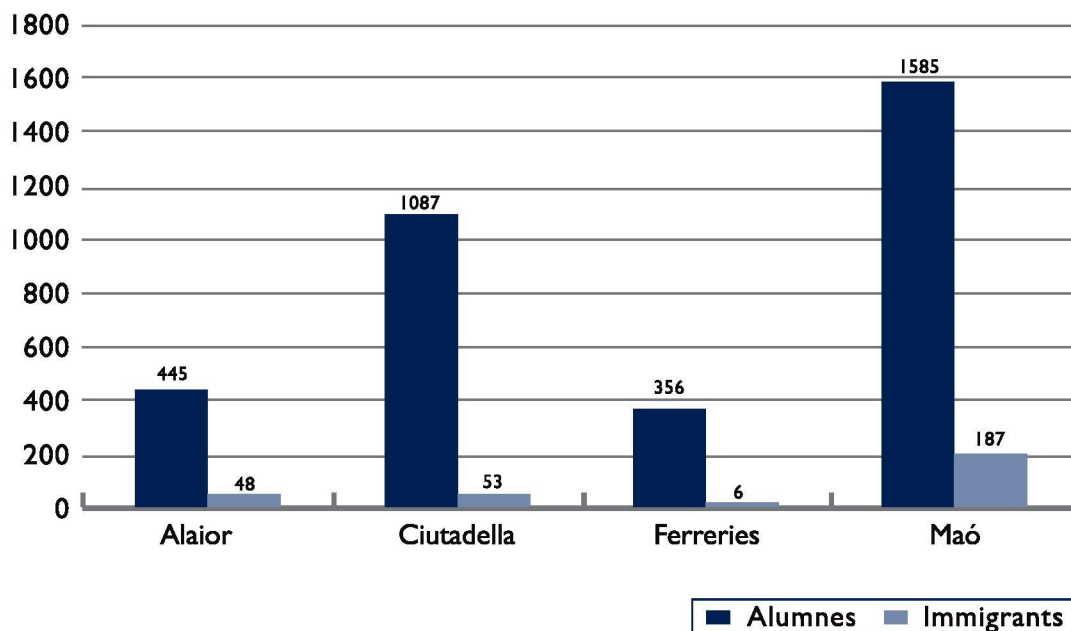
La població immigrant a l'educació infantil i primària creix en dos punts percentuals en el global de l'illa i destaca el fort increment del municipi des Mercadal amb més de 10 punts percentuals en tres cursos escolars. De totes maneres, el creixement es produeix a tots els municipis.

CURS 2004-2005 SECUNDÀRIA

	Alumnes	Immigrants	Percentatge
Alaior	445	48	10,78%
Ciutadella	1.087	53	4,80%
Ferreries	356	6	1,60%

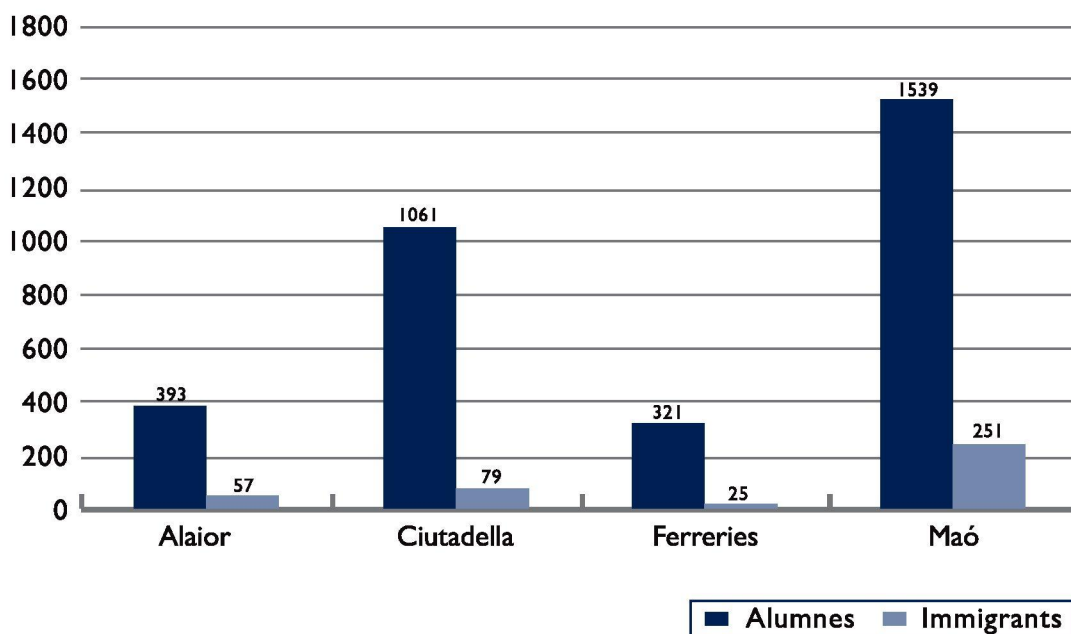
	Alumnes	Immigrants	Percentatge
Maó	1.585	187	11,79%
TOTAL	3.473	294	8,40%

GRÀFIC 10.

CURS 2006-2007 SECUNDÀRIA

GRÀFIC 11.

	Alumnes	Immigrants	Percentatge
Alaior	393	57	14,50%
Ciutadella	1.061	79	7,45%
Ferrerries	321	25	7,79%
Maó	1.39	251	16,31%
TOTAL	3.314	412	12,43%

Els percentatges creixen més a l'educació secundària obligatòria i és especialment significatiu l'increment de Maó, que alberga la població en edat de la secundària obligatòria dels municipis de Castell i de Sant Lluís. El percentatge de creixement durant aquests darrers tres cursos és de més de quatre punts percentuals.

ALUMNES IMMIGRANTS EN LA SECUNDÀRIA POSTOBLIGATÒRIA CURS 2006-2007			
	Alumnes	Immigrants	Percentatge
Alaior	130	13	10,00%
Ciutadella	474	30	6,33%
Ferrerries	87	1	1,15%
Maó	934	61	6,53%
TOTAL	1.625	105	6,46%

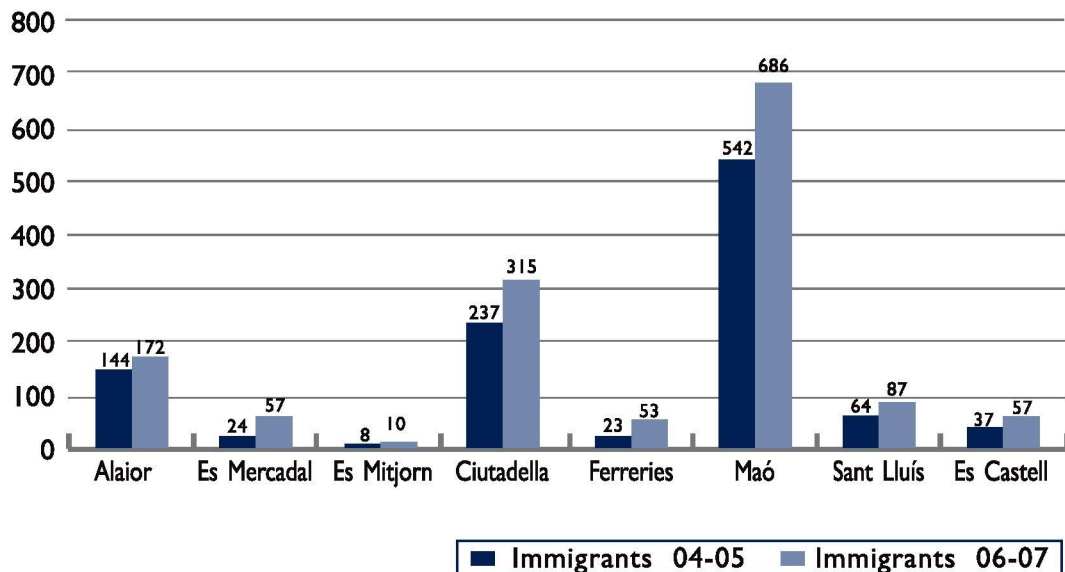
Les dades anteriors contrasten amb els percentatges baixos d'alumnat immigrant en la secundària postobligatòria, fet més destacat a Alaior i pràcticament inexistent a Ferrerries. El percentatge global és del 6,46%. Aquestes dades ens han de fer reflexionar i posar sobre la taula un conjunt d'indicadors que caldrà tenir en compte en un futur immediat:

- Si bé és cert que el sistema educatiu ha fet un esforç notable per acollir tot aquest alumnat, cal constatar que aquest esforç no és suficient per compensar les enormes dificultats de tots aquests col·lectius que presenten necessitats ben diferenciades. Sense la implicació de les institucions públiques i privades i de tota la societat, serà impossible oferir les mateixes oportunitats a una persona nouvinguda que a un autòcton.
- També necessitam constatar el desnivell que existeix entre els sistemes educatius dels països de procedència. Aquestes mancances es fan molt més paleses en la secundària obligatòria.
- Tampoc no podem oblidar el problema de la llengua que presenta matisos ben diferents segons l'àrea geogràfica de procedència. Els alumnes procedents de països de parla anglesa presenten una actitud poc favorable a l'aprenentatge de les llengües oficials a la nostra comunitat, fet que n'agreuja les dificultats. Els alumnes procedents de països de parla àrab han de fer un esforç notable per aprendre dues noves llengües de bell nou, amb l'alentiment que això suposa per a l'aprenentatge dels continguts propis de l'edat. Finalment, amb els alumnes procedents de països de parla hispana la tasca és més senzilla, tot i que alguns també presenten problemes a l'hora d'expressar-se correctament en català.

- També volem constatar que els mecanismes d'assignació de curs per edat de l'alumne genera molts problemes, ja que les diferències poden ser molt notables d'un país a un altre, tot i que aquesta circumstància difícilment pot ser millorada, ja que inscriure'ls en cursos inferiors podria afectar la cohesió del grup i la seva inclusió en el col·lectiu.
- Per tant, cal articular un sistema d'acollida potent que, sense segregar, permeti assolir els objectius amb el menor temps possible, combinant el suport individualitzat, el suport al petit grup i el suport al grup-classe per part de tots els professionals de l'educació.

INCREMENT POBLACIÓ IMMIGRANT CURS 2004-2005 CURS 2006-07		
	Immigrants 2004-2005	Immigrants 2006-2007
Alaior	144	172
Es Mercadal	24	57
Es Migjorn	8	10
Ciutadella	237	315
Ferrerries	23	53
Maó	542	686
Sant Lluís	64	87
Es Castell	37	57
TOTAL	1.079	1.437

GRÀFIC 12.

Les variacions són força significatives a Es Mercadal, on la població immigrant es duplica tot i que el nombre absolut és poc significatiu a Maó i a Ferrerries. De totes maneres, les tendències són creixents a tots els municipis de l'illa.

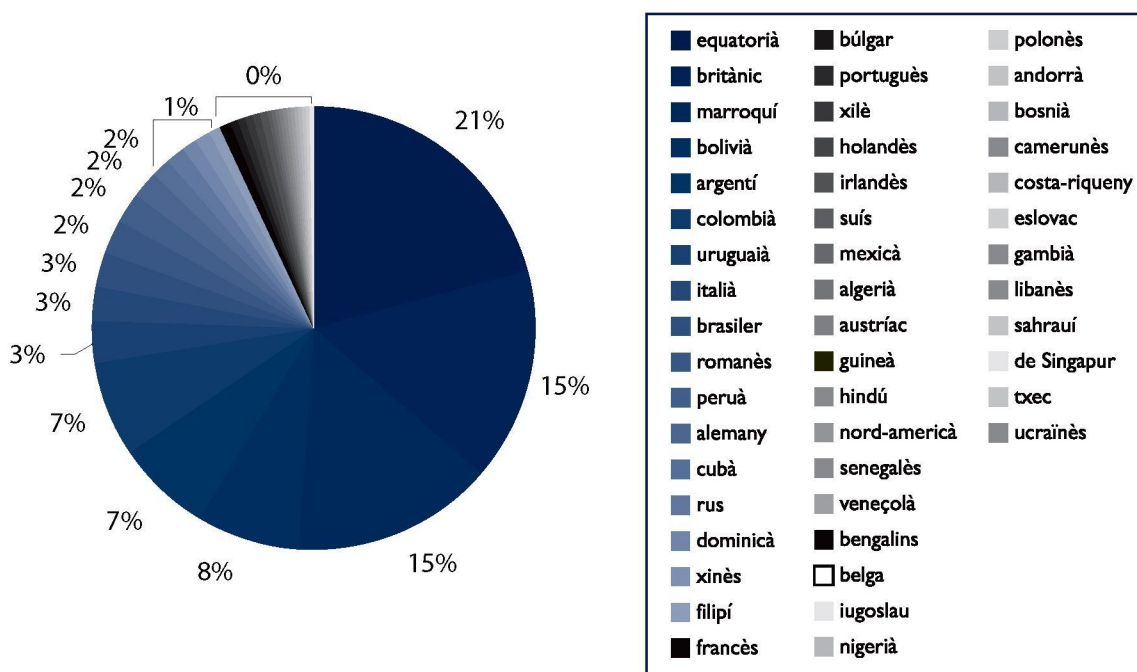
TOTALS ALUMNES IMMIGRANTS ORDENATS PER PERCENTATGE I PROCEDÈNCIA AL CURS 2006-2007		
Procedència	Total	Percentatge
equatorià	321	20,82%
britànic	239	15,50%
marroquí	228	14,79%
bolivià	116	7,52%
argentí	109	7,07%
colombià	107	6,94%
uruguaià	43	2,79%
italià	41	2,66%
brasiler	40	2,59%
romanès	36	2,33%
peruà	33	2,14%
alemany	30	1,95%
cubà	24	1,56%
rus	20	1,30%
dominicà	19	1,23%
xinès	18	1,17%
filipí	12	0,78%
francès	11	0,71%
búlgar	11	0,71%
portuguès	9	0,58%
xilè	8	0,52%
holandès	7	0,45%
irlandès	7	0,45%
suís	7	0,45%
mexicà	4	0,26%
algerià	3	0,19%
austríac	3	0,19%
guineà	3	0,19%
hindú	3	0,19%
nord-america	3	0,19%
senegalès	3	0,19%
venecolà	3	0,19%
bengalins	2	0,13%
belga	2	0,13%
iugoslau	2	0,13%
nigèria	2	0,13%
polonès	2	0,13%
andorrà	1	0,06%
bosnià	1	0,06%

Continua

Procedència	Total	Percentatge
camerunès		0,06%
costa-riqueny		0,06%
eslovac		0,06%
gambià		0,06%
libanès		0,06%
sahrauí		0,06%
de Singapur		0,06%
txec		0,06%
ucraïnès		0,06%
	1.542	99,91%

El sistema educatiu de l'illa de Menorca acull alumnes procedents de 49 països diferents, entre els quals destaquen els de procedència equatoriana, anglesa i marroquina, seguit de bolivians, argentins i colombians. Al llarg dels tres darrers cursos destaca l'augment de la població nouvinguda procedent de països hispanoamericans i de la Gran Bretanya, mentre que els procedents del Marroc baixen, ja que se suposa que els processos de reunificació familiar iniciats els anys 90 s'acaben i la majoria d'infants de les famílies marroquines ja neixen a Menorca, amb la consegüent obtenció de la nacionalitat espanyola.

GRÀFIC 13.

La distribució de l'alumnat immigrant es concentra bàsicament en els centres públics, tot i que els percentatges van baixant, ja que alguns centres concertats concentren una gran quantitat d'alumnat immigrant. L'escola pública alberga més del 80% de l'alumnat immigrant i arriba al 85%

a la secundària. El sistema educatiu de Menorca acull un 12,48% d'alumnat immigrant en total, un percentatge notable al qual cal afegir l'alumnat no catalanoparlant: junts superen el 30% de la població escolaritzada. Tot plegat afegeix complexitat a les aules, un enriquiment per a tota la societat, però un valor afegit a la tasca dels professionals de l'educació.

ALUMNAT IMMIGRANT PER TITULARITAT DEL CENTRE CURS 2006-2007 INFANTIL I PRIMÀRIA				
	Immigrants	Total alumnes	%	% immigrants
Centres públics	832	5.940	14,00%	81,17%
Centres concertats	193	2.272	8,49%	18,82%
	1.025	8.212	12,48%	99,99%

ALUMNAT IMMIGRANT PER TITULARITAT DEL CENTRE CURS 2006-2007 SECUNDÀRIA				
	Immigrants	Total alumnes	%	% immigrants
Centres públics	443	3.926	11,28%	85,68%
Centres concertats	74	1.013	7,30%	14,31%
	517	4.939	10,46%	99,99%

ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS

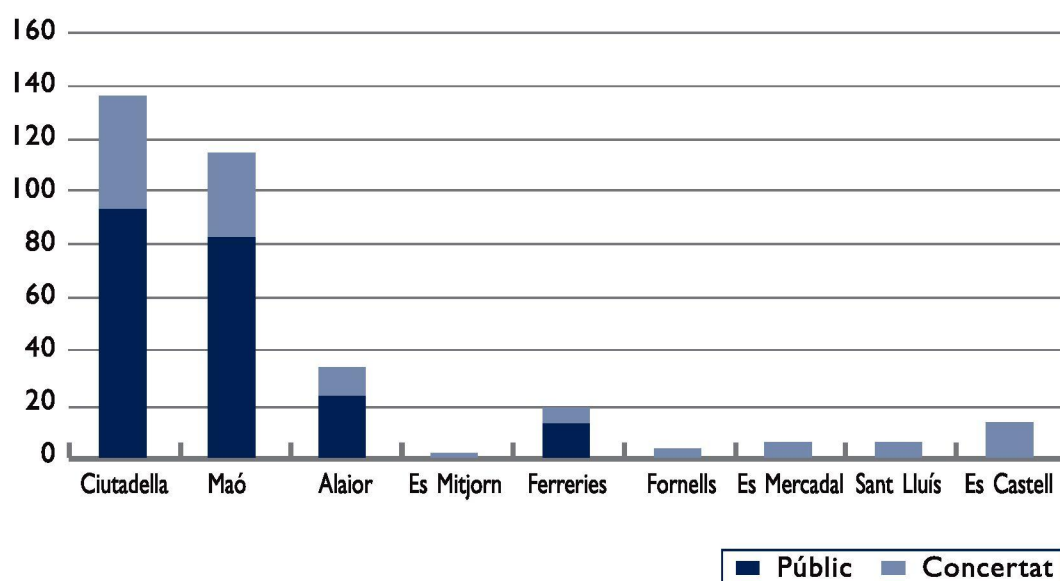
La incorporació de l'alumnat amb necessitats educatives especials als centres ordinaris ha esdevingut una de les fites més importants assolides per les escoles menorquines, fins a l'extrem de tancar el centre d'educació especial existent a l'illa. Aquesta situació no vol amagar les enormes dificultats per atendre correctament les necessitats de cadascun d'aquests al·lots; només volem destacar l'esforç realitzat per molts sectors socials que han exigit una millora de les condicions de vida d'aquestes persones. Un problema segueix latent en tot aquest procés d'integració: els esforços que du a terme l'escola no es corresponen en l'àmbit social. Són molt poques, actualment, les persones amb discapacitats que es poden acollir en un programa que els permeti treballar en un ambient normalitzat i ordinari de treball; d'aquesta manera eviten la concentració de persones amb discapacitats a centres específics. Aquesta consideració no minva el treball excel·lent que desenvolupen aquests centres específics. Només volem deixar constància del fet i aprofitar l'ocasió per fer una crida a la integració real i autèntica de tots els col·lectius amb discapacitats.

NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS PER LOCALITATS CURS 2004-2005			
	Públic	Concertat	Total
Ciutadella	94	42	136
Maó	83	32	115
Alaior	24	10	34
Es Migjorn	1		1

Continua

	Públic	Concertat	Total
Ferreries	13	7	20
Fornells	3		3
Es Mercadal	5		5
Sant Lluís	6		6
Es Castell	13		13
TOTAL	242	91	333
%	72,67%	27,32%	99,99%

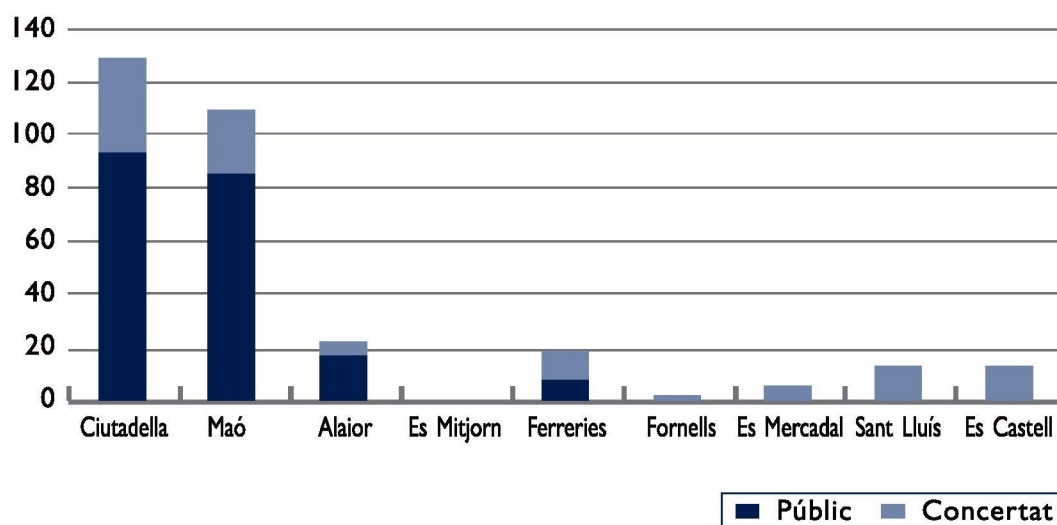
GRÀFIC 14.

NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS PER LOCALITATS CURS 2006-2007

	Públic	Concertat	TOTAL
Ciutadella	95	34	129
Maó	86	23	109
Alaior	18	5	23
Es Migjorn	0		0
Ferreries	10	9	19
Fornells	3		3
Es Mercadal	7		7
Sant Lluís	14		14
Es Castell	13		13
TOTAL	246	71	317
%	77,60%	22,39%	99,99%

GRÀFIC 15.

NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS PER LOCALITATS SECUNDÀRIA CURS 2006-2007

	Públic	Concertat	TOTAL
Ciutadella	29	21	50
Maó	57	22	79
Alaior	19	4	23
Ferreries	3	2	5
TOTAL	108	49	157
%	68,78%	31,21%	99,99%

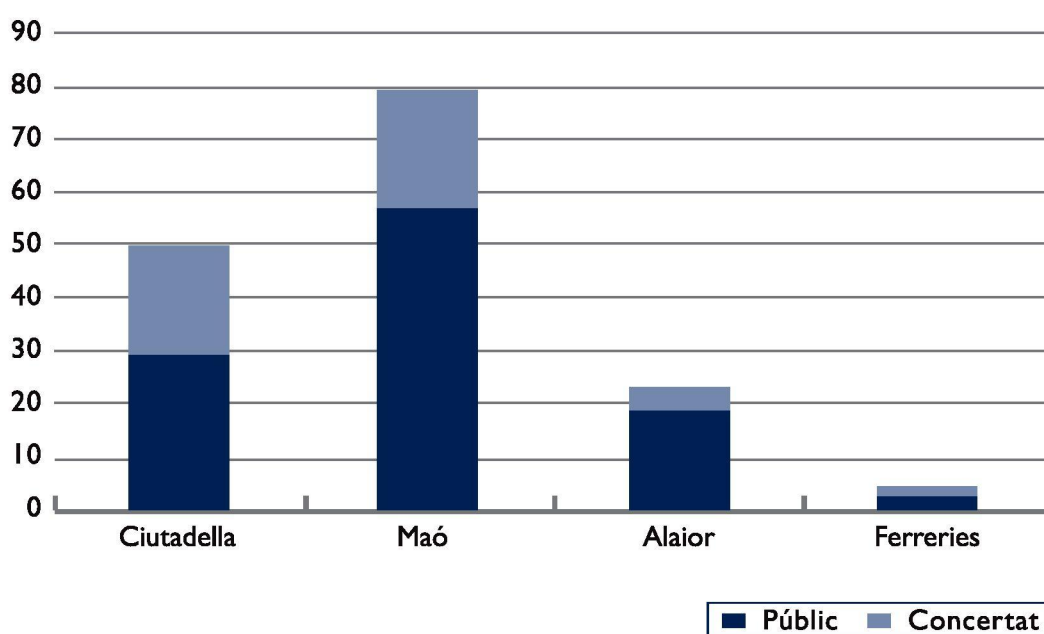
La distribució per titularitat dels centres dels alumnes amb necessitats educatives especials segueix la tendència dels darrers cursos; així, s'incrementa el percentatge d'alumnat atès pel sistema públic. En total, el 77,60% segueix escolaritzat en centres públics, mentre que només el 22,39% s'escolaritza en centres concertats. Aquesta concentració pot obeir als recursos humans especialitzats dels quals actualment disposen els centres públics. De totes maneres es poden observar diferències notables entre municipis que no podem passar per alt. Vegem-ho amb més detall.

A Ciutadella i a Ferreries els percentatges són força diferents a la resta de localitats per les especificitats esmentades anteriorment. Ens podem fixar que a Ferreries gairebé la meitat dels alumnes amb discapacitats estan repartits equitativament entre els centres públics i els centres concertats. A Ciutadella succeeix una cosa semblant, tot i l'existència de més centres públics que privats.

En aquest cas creiem que cal fer un conjunt de consideracions que ens facilitaran l'anàlisi de les dades. El fet que tot l'alumnat amb discapacitats romangui escolaritzat a centres ordinaris no implica necessàriament que estiguin atesos correctament, ja que no sempre s'utilitzen els mètodes més

adients i les metodologies cooperatives capaces d'oferir els ambients necessaris per a l'ensenyament-aprenentatge en aules heterogènies, tot i que la seva presència ja implica necessàriament un esforç d'atenció a les seves necessitats, un esforç d'especialització dels professionals que els atenen i un esforç notable de formació general de tot el professorat. Per tant, tot i constatar una realitat molt encoratjadora que implica l'absència de centres d'educació especial a tota l'illa, no podem conformar-nos amb aquesta realitat, ja que el camí a recórrer és llarg i el repte de la inclusió social encara el veiem lluny.

GRÀFIC 16.

PROFESSORAT DE L'ILLA DE MENORCA

L'increment de professorat durant els darrers anys ha estat notable. Les plantilles s'han reforçat especialment per dotar els departaments d'orientació i els equips i professionals de suport a les necessitats educatives. En els darrers tres cursos escolars, el professorat de l'illa de Menorca ha augmentat en més de 100 mestres, nombre considerable tot i l'increment d'alumnat, especialment el nouvingut.

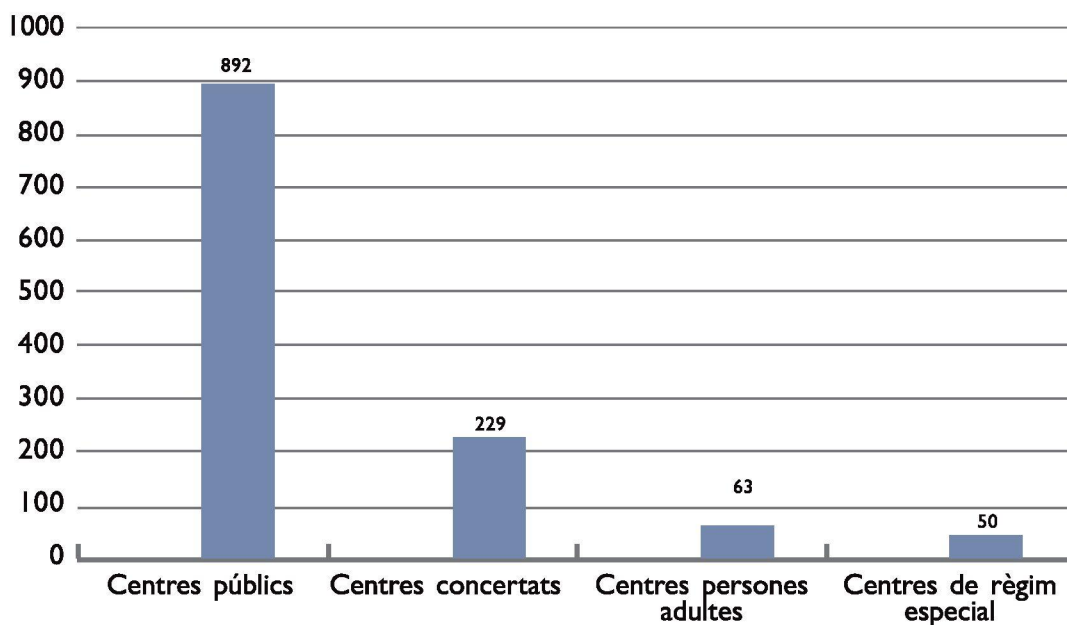
PROFESSORAT CENTRES MENORCA CURS 2003-2004

Centres públics	892
Centres concertats	229
Centres persones adultes	63
Centres de règim especial	50
TOTAL	1.234

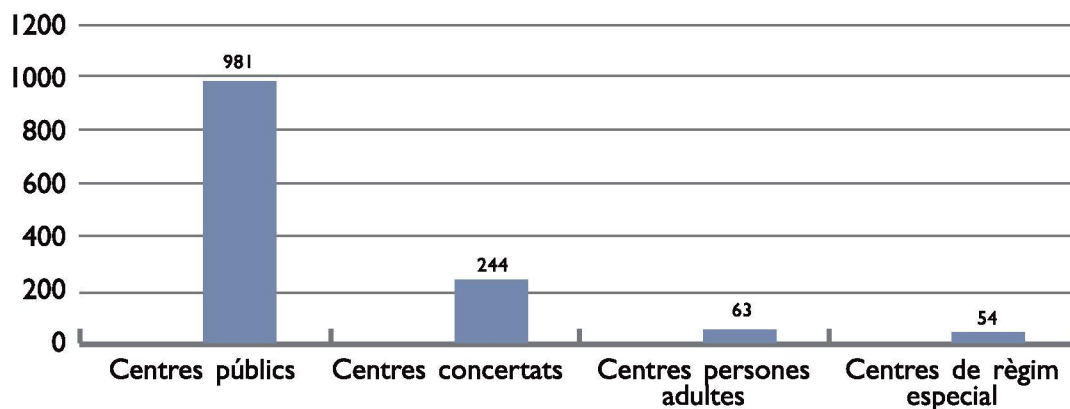
PROFESSORAT CENTRES DE MENORCA CURS 2006-2007

Centres públics	981
Centres concertats	244
Centres persones adultes	63
Centres de règim especial	54
TOTAL	1.342

GRÀFIC 17. 2003-2004

GRÀFIC 18. 2006-2007

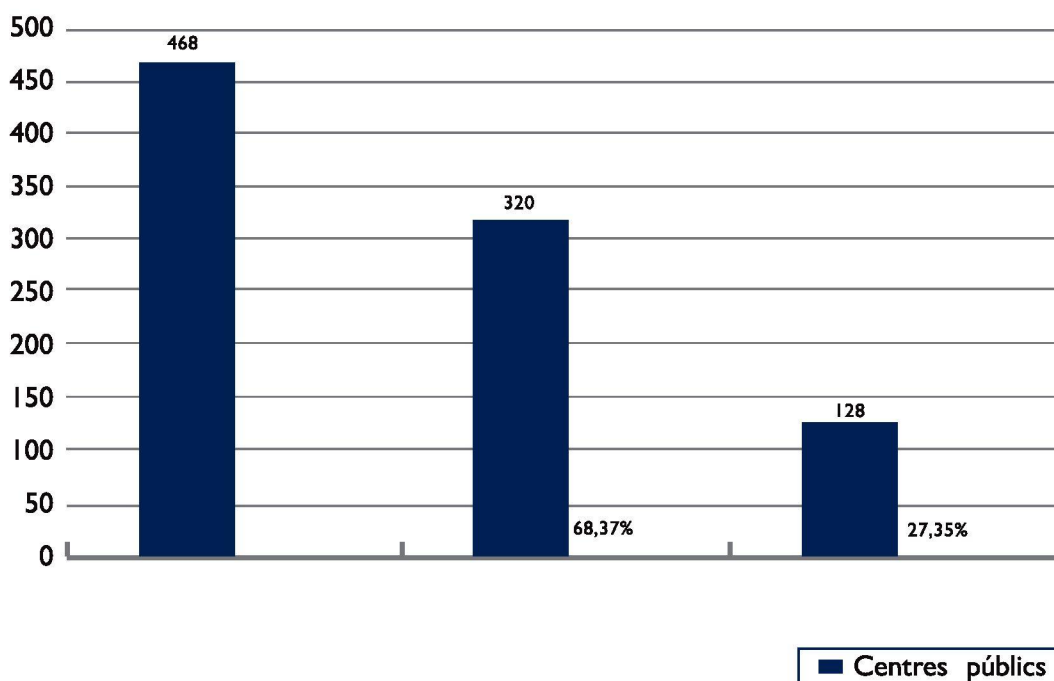
RESULTATS DEL SISTEMA EDUCATIU DE L'ILLA DE MENORCA A PARTIR DE LES DADES D'AVALUACIÓ I PROMOCIÓ DE L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

Les Illes Balears presenten unes taxes elevades d'alumnes que no assoleixen els objectius de l'educació secundària i que no n'obtenen el títol: un 38,6 % segons dades del Ministeri d'Educació i Cultura no n'obtenen el títol, mentre que la mitjana de l'Estat és del 23,6 %. Només Ceuta i Melilla presenten taxes més baixes (43,3 i 53,7 respectivament).⁴

Menorca també presenta uns indicadors més favorables, tot i que els índexs de repetidors i d'abandonaments és molt preocupant. Les dades dels centres públics de secundària a partir de les dades recollides en els Documents d'Organització de Centres del curs 2003-2004 presenten els següents nombres:

	Avaluats	Promocionen	No promocionen
Centres públics	468	320	128
		68,37%	27,35%

GRÀFIC 19.

Si bé el percentatge⁵ està per sota del de la comunitat autònoma, no deixa de ser preocupant que un terç de l'alumnat no aconsegueixi el títol en educació secundària obligatòria.

⁴ Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores. Madrid: MEC, 2002.

⁵ Elaboració pròpia a partir dels Documents d'Organització de Centres del curs 2003-2004 dels instituts públics de secundària de l'illa.

Els percentatges de promoció i titulació genèrics a l'educació secundària obligatòria presenten taxes més baixes com indica el quadre següent:

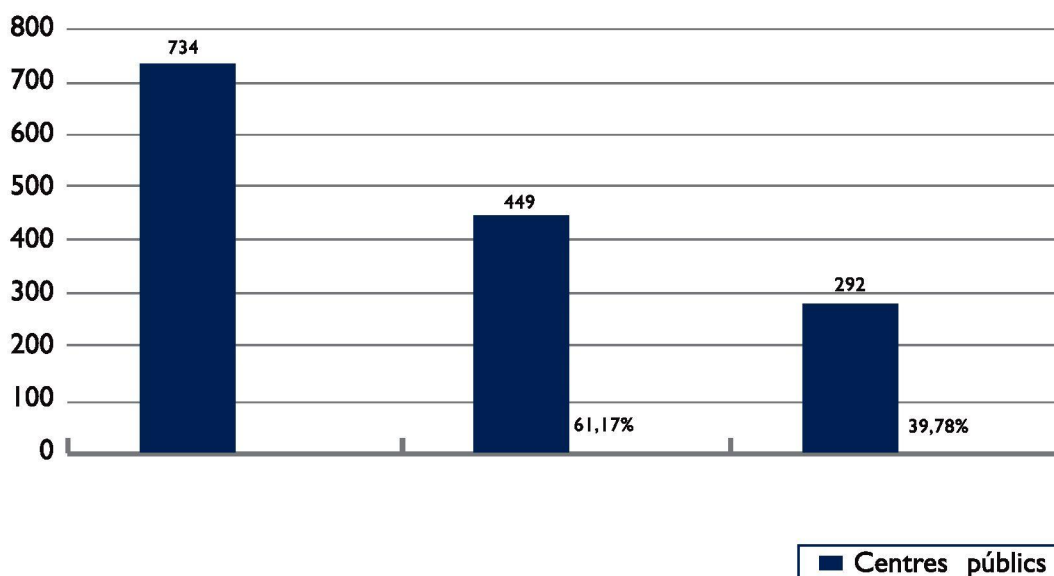
Total matrícula	Totes les àrees aprovades	Total promoció	Més de tres àrees suspeses	Repeticions	Altres situacions
1769	664	1276	156	392	101
		72,13 %		22,15 %	5,70 %

Les dades de batxiller presenten un percentatge d'avaluacions negatives més elevat i també un nombre de matriculats baix.⁶ De totes maneres hem d'indicar que les dades recollides del curs 2004-2005 feien referència a la totalitat del batxiller, és a dir, tant a primer com a segon i les que incloem del curs passat només fan referència a les avaluacions finals de segon de batxiller.

RESULTATS AVALUACIÓ DE BATXILLER CURS 2004-2005

	Avaluats	Promocionen	No promocionen
Centres públics	734	449	292
		61,17%	39,78%

GRÀFIC 20.

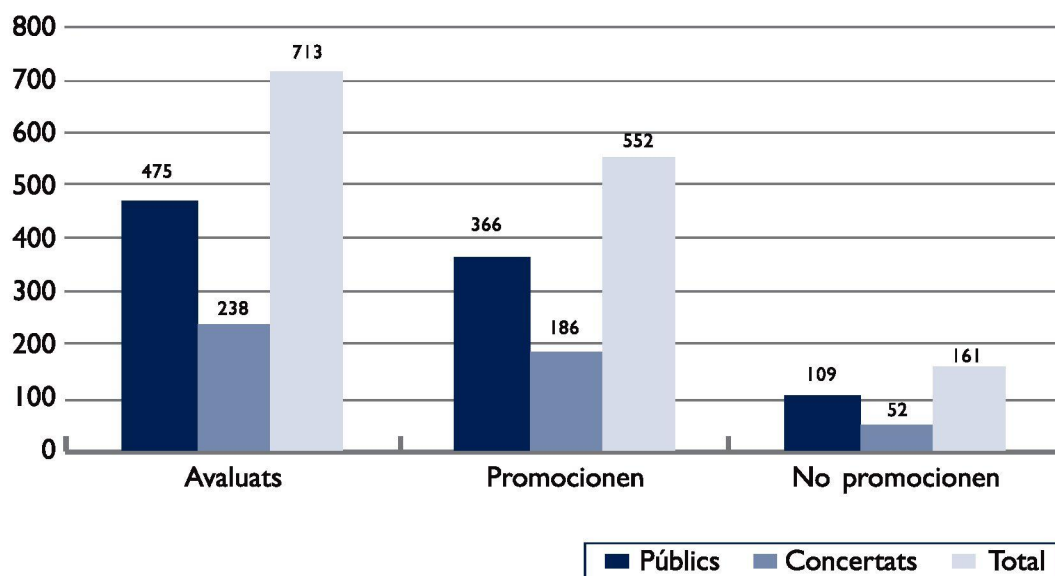

⁶ Elaboració pròpia a partir dels Documents d'Organització de Centres del curs 2003-2004 dels instituts públics de secundària de l'illa.

Si establim les comparacions pertinents amb els resultats de l'avaluació final del curs 2005-2006, tancada el setembre de 2006, ja que encara no podem obtenir les dades finals del present curs que es tancaran el proper mes de setembre, podem concloure que els resultats van millorant progressivament, de manera lenta però progressiva.

RESULTATS AVALUACIÓ QUART D'ESO CURS 2006-2007			
	Avaluats	Promocionen	No promocionen
Públics	475	366	109
Concertats	238	186	52
TOTAL	713	552	161
%	99,99%	77,41%	22,58%

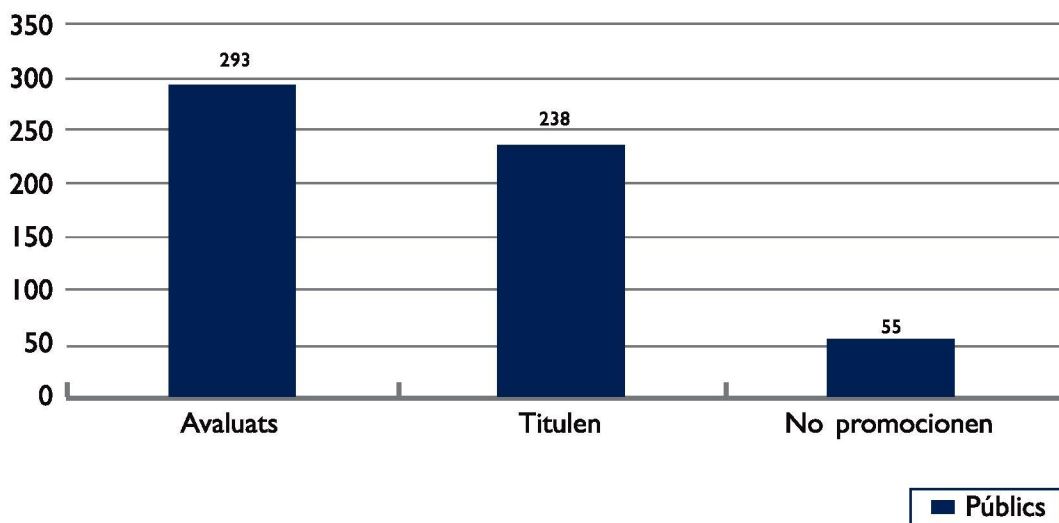
GRÀFIC 21.

El procés de millora és molt més significatiu en les avaluacions de batxiller, tot i el descens de l'alumnat en xifres absolutes.

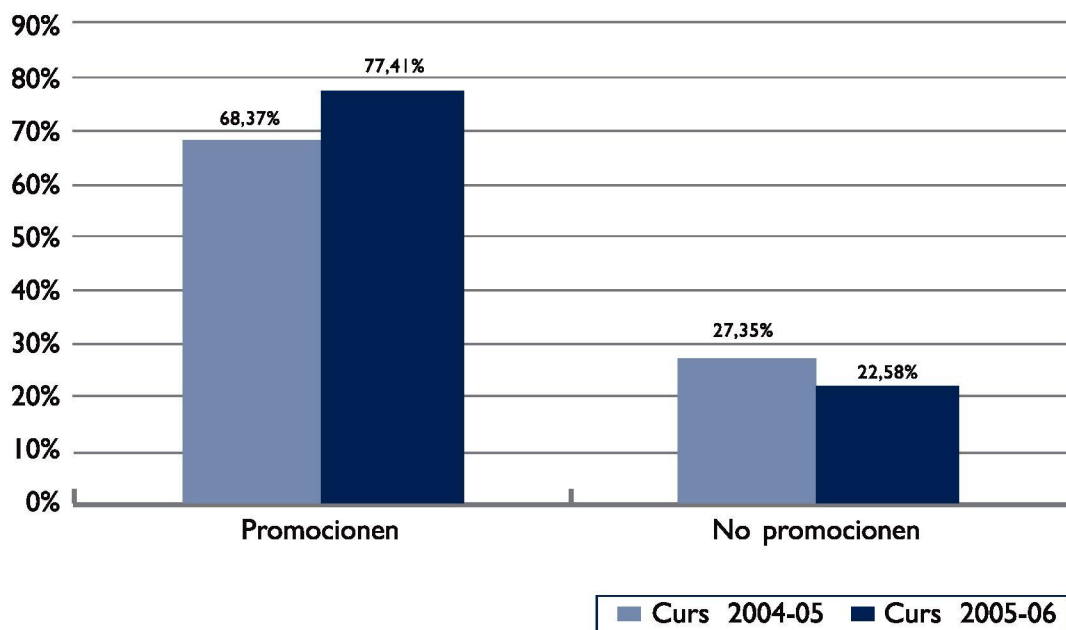
RESULTATS AVALUACIÓ SEGON DE BATXILLER CURS 2006-2007			
	Avaluats	Titulen	No promocionen
Públics	293	238	55
%	100,00%	81%	19%

GRÀFIC 22.

Les dades comparades indiquen una tendència a percentatges més alts de promoció final tot i el descens en les matrícules.

GRÀFIC 23.

LES ESCOLES DE PERSONES ADULTES

Les deficiències del sistema obligatori, les baixes taxes d'escolarització en estudis postobligatoris i les deficiències del sistema de formació professional, subdividit en diferents sectors segons el col·lectiu al qual va dirigida la formació són compensades en part per l'extensió, la tasca i l'amplitud de les escoles de persones adultes de l'illa de Menorca, que en total imparteix formació a gairebé 5.000 persones, concretament a 4.949 persones de tots els municipis de l'illa. Aquesta xifra, realment espectacular, representa el 5,6% de tota la població de l'illa de Menorca. És difícil trobar un lloc de l'Estat on les escoles de persones adultes aconseguixin aglutinar al seu voltant a més del 5% de la població total.

CENTRE DE MAÓ MATRÍCULA OFICIAL				
	Maó	Alaior	Es Castell	Sant Lluís
Ensenyances inicials	43	35		1
Taller d'informàtica i cuina	8			
ESPA	482			
Proves lliures d'FP	48			
Mòduls monogràfics				
Accés a C. Form. Grau Mitjà	10			
Accés a C. Form. Grau Superior i UIB	104			
Català de la CAC	366	60	44	27
Castellà per a estrangers	62	13	81	42
Informàtica	169	20		
Tallers d'intel·ligència emocional	33	12		
Història de Menorca	30			
Curs per a oposicions	45			
Alemanys nivells 1 i 2	41			
Italià	40			
Anglès	114	37	22	32
Itineraris paisatgístics i arqueològics	165			
TOTAL	1.760	177	147	102

OFERTA COMPLEMENTÀRIA				
	Maó	Alaior	Es Castell	Sant Lluís
Alemanys nivell 2	10			
Balls de saló	72			
Chi-kung	10			
Cuina i pastisseria	76	31		9
Cuina per a gourmets	40			

Continua

	Maó	Alaior	Es Castell	Sant Lluís
Cuina per sorprendre	40			
Fotografia digital	35			
Ioga	194	30	15	8
Ioga egipci	10			
Massatge	28			
Shiatsu	9			
Tai-txi	71			
Taller de manualitats	5			
Taller de fil	14	12		
Verdi: vida i obra	8			
Taller de <i>pathwork</i>	11	16		
Taller de riure (risoterapia)	53			
Flors de Bach				
Total oferta complementària	686	89	15	17

	Maó	Alaior	Es Castell	Sant Lluís
Total centre i oferta complementària	2.446	266	162	119
Total Centre de Maó		2.993		

CENTRE DE CIUTADELLA: MATRÍCULA OFICIAL

Ensenyances inicials	20	7	10	14
Educació secundària per a persones adultes	180	50	28	
Mòduls monogràfics d'FP	46			
Batxillerat	11			
Català	292	24	22	14
Castellà per a estrangers	45		16	
Preparació per a l'accés a la Universitat i FP	53			
Informàtica	234	28	23	17
TOTAL	881	109	99	45

OFERTA COMPLEMENTÀRIA

Anglès	139	26	33	6
Alemanys	23			
Italià	29			
Francès	28			

Continua

Llengua de signes		10		
Maquillatge	30	6		
Massatges	26			
Tertúlies literàries	18			
Taller de fil			18	
Jardineria	14			
Guitarra	20			
Cuina	30			
Shiatsu	8			
Decoració	15			
Vela llatina	17			
Restauració			12	
Balls			78	
Astronomia	10			
Història de Menorca	22			
Taller de comunicació	9			
Socorrisme	13			
Dietètica	12			
Itineraris d'arqueologia i paisatges	106	43	15	6
Total oferta complementària	569	85	156	12
Total centre i oferta complementària	1.450	194	255	57
Total centre territorial			1.956	

No és l'objectiu d'aquest estudi analitzar a fons els motius i les causes d'aquests percentatges tan positius de matrícula a les escoles de persones adultes de l'illa de Menorca, però no podem deixar d'apuntar-ne alguns que, sens dubte, han marcat i seguiran marcant el futur d'aquest sector educatiu:

- La cohesió inicial d'un col·lectiu de professionals de l'educació que van aconseguir oferir credibilitat, qualitat i seriositat a les escoles de persones adultes com a eina de transformació social, de mobilització i de conscienciació vers qüestions socials, mediambientals, educatives i culturals.
- L'oferiment d'una àmplia oferta complementària que aconseguí aglutinar uns sectors de població molt diversos entorn a projectes educatius de caire lúdic i d'entreteniment que, a poc a poc, ha anat passant per alguns dels ensenyaments oficials per obtenir noves titulacions, millorar la seva formació professional o preparar-se per millorar les seves condicions laborals.
- Les escoles de persones adultes de l'illa de Menorca, com les de moltes zones de l'Estat, han esdevingut espais de socialització per a sectors molt diversos de la societat (llocs de relació, de distensió, d'aprenentatge i de gaudi personal).
- Per a les persones més joves, les escoles de persones adultes s'han convertit en aules de compensació de les deficiències del sistema educatiu obligatori i de les dificultats de moltes persones per obtenir el títol d'educació secundària obligatòria al llarg de l'escolaritat obligatòria.

- Per tant, l'escola de persones adultes, en aquests moments, es troba a davant d'un nou repte: minvar progressivament el seu caire compensatori de dificultats i de deficiències per convertir-se en un autèntic i ben articulad sistema de formació al llarg de la vida, objectiu de tots els sistemes educatius dels països més avançats i clau per modernitzar i actualitzar àmplies capes de població.

Les dades realment negatives dels índexs d'escolarització postobligatoris es compensen amb escriu amb la matrícula a les escoles de persones adultes, la qual cosa planteja un nou interrogant i un nou repte: seria possible que els plantejaments, les metodologies i les activitats dissenyades des de les escoles de persones adultes siguin molt més adients i realistes a les necessitats de les persones que l'encara jove sistema d'educació secundària obligatori que preveu com una bona part del seu alumnat acaba sense la titulació exigida? No tenim dades per contrastar aquesta qüestió, però l'interrogant bé s'ho val. Haurem de fer un esforç d'analitzar-ho en profunditat.

ESCOLES DE PERSONES ADULTES DE L'ILLA DE MENORCA.			
POBLACIÓ TOTAL I ASSISTÈNCIA A LES ESCOLES DE PERSONES ADULTES			
	Població total	Població matriculada	%
Ciutadella	27.468	1.450	5,27%
Ferrerries	4.476	194	4,33%
Es Mercadal	4.504	255	5,66%
Es Migjorn	1.503	57	3,79%
Maó	27.893	2.446	8,76%
Alaior	8.933	266	2,97%
Es Castell	7.475	162	2,16%
Sant Lluís	6.182	119	1,92%
TOTAL	88.434	4.949	5,59%

Les dades i percentatges per municipis presenten algunes consideracions interessants: l'elevat percentatge d'assistència sobre la població total al municipi de Maó i els baixos percentatges d'Alaior, es Castell i Sant Lluís, municipis on el percentatge està molt per davall de la mitjana de l'illa de Menorca.

L'EDUCACIÓ INFANTIL 0-3 ANYS

L'altre sector educatiu que presenta uns indicadors realment satisfactoris és l'educació infantil 0-3 gestionada directament pel Consell Insular de Menorca i pels diferents ajuntaments.

POBLACIÓ ESCOLARITZADA PER MUNICIPIS				
	Població total	Població 0-3	Escolaritzada 0-3	% 0-3
Maó	27.669	1.105	498	45,06%
Es Castell	7.440	312	69	22,11%
Sant Lluís	5.865	236	122	51,69%

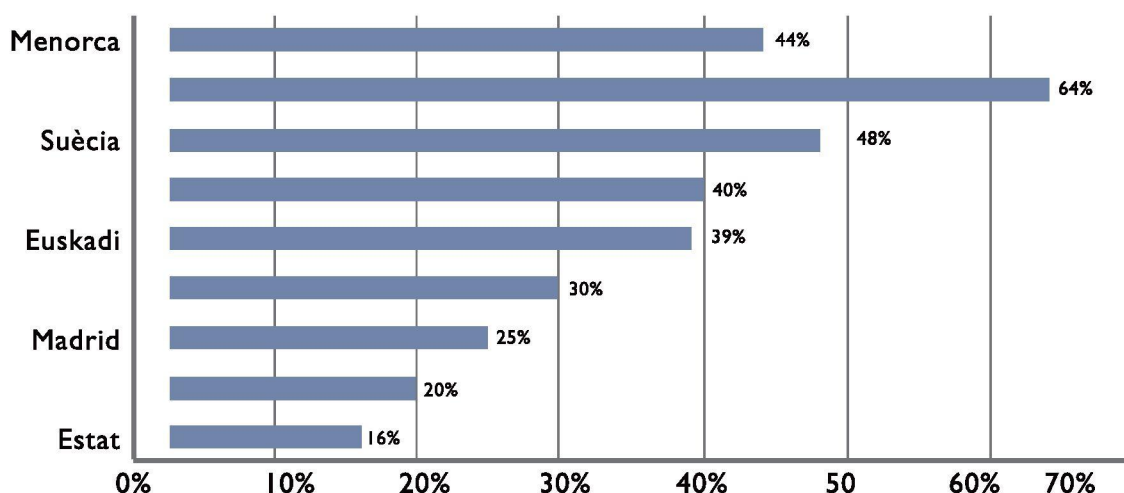
Continua

	Població total	Població 0-3	Escolaritzada 0-3	% 0-3
Alaior	8.671	327	131	40,06%
Es Mercadal	4.255	186	46	24,73%
Es Migjorn Gran	1.409	61	26	42,62%
Ferrerries	4.416	162	85	52,46%
Ciutadella	26.972	1.073	544	50,69%
TOTAL	86.697	3.462	1.521	43,93%

POBLACIÓ ESCOLARITZADA 0-3 ANYS PER MUNICIPIS. Dades proporcionades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Joventut del Consell Insular de Menorca.

Com podeu comprovar, les taxes d'escolarització 0-3 de l'illa de Menorca estan molt enfora dels territoris que ens envolten i s'apropen als països nòrdics, països de referència en tots els temes educatius, socials i culturals. També hem de recórrer a aspectes qualitatius per entendre una mica aquest panorama: el col·lectiu de professionals de l'educació infantil sempre ha destacat pel seu grau d'implicació, pels processos d'innovació que ha iniciat i per la predisposició per mobilitzar la societat i mentalitzar-la de les bondats d'un sistema educatiu entre 0 i 6 anys de qualitat, arrelat al medi i potent, capaç de compensar desigualtats i dificultats. El sistema educatiu de Menorca deu molt a aquests col·lectius de professionals a l'hora d'assolir les fites actuals.

GRÀFIC 24. TAXES D'ESCOLARITZACIÓ (0-3 ANYS). EN %

TAXES D'ESCOLARITZACIÓ 0-3 COMPARATIVES. Dades proporcionades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Joventut del Consell Insular de Menorca.

LA FORMACIÓ PROFESSIONAL DE GRAU MITJÀ I DE GRAU SUPERIOR

Tot i que l'oferta de formació professional és limitada per a la mateixa població de l'illa, els percentatges de matriculats creixen lentament, però progressivament, amb la incorporació lenta de nous cicles i amb grups-aula reduïts. La facilitat d'accés al món laboral sense titulació i la manca

d'exigència per part dels empresaris de formació prèvia desencoratja molt la formació professional, tot i que les garanties d'accés al món del treball després de cursar algun cicle formatiu sol ser immediata. Un total de 832 alumnes cursen els diferents cicles de grau mitjà i de grau superior que estan implantats:

- Comerç
- Muntatge i manteniment d'instal·lacions de fred, climatització i producció de calor
- Cuina
- Serveis de restaurant i bar
- Electromecànica de vehicles
- Conducció d'activitats físicoesportives en el medi natural
- Estètica personal decorativa
- Cures auxiliars d'infermeria
- Gestió administrativa
- Equips d'instal·lacions electrotècniques
- Mecanitzat
- Explotacions agràries extensives
- Atenció socio sanitària
- Explotació de sistemes informàtics
- Administració i finances
- Informació i comercialització turístiques
- Educació infantil
- Administració de sistemes informàtics
- Instal·lacions electrotècniques
- Sistemes de regulació i control automàtics
- Prevenció de riscos professionals
- Gestió comercial i màrqueting
- Animació d'activitats físicoesportives
- Manteniment i muntatge d'instal·lacions d'edificis i procés

Nombre de matriculats als cicles de formació professional de grau mitjà, de grau superior, de garantia social i de cicles artístics.

Formació professional específica	Nombre d'alumnat matriculat
Cicles formatius de grau mitjà	515
Cicles formatius de grau superior	165
Programes de garantia social	126
Cicles artístics	32
Total	838

DADES I INDICADORS QUALITATIUS

Família i educació

Els darrers estudis suggereixen que, a poc a poc, va empitjorant la valoració sobre el nostre sistema educatiu i continua essent molt escàs i de baixa qualitat el temps que els pares i mares les mares dediquen als seus fills.

Els resultats de Menorca són els més positius o, com a mínim, els manco negatius del conjunt de la comunitat, però es nota de manera accelerada una certa aproximació als comportaments generals de les altres illes. És a Menorca on es donen les diferències més grans entre pares i mares en la dedicació de temps als seus fills.

Amb relació a les tasques que es comparteixen entre pares i fills, podem afirmar que la qualitat segueix minvant: augmenta o es mantén estable el temps compartit per mirar la televisió i, per part dels pares, compartir l'ordinador i la informàtica. En canvi, disminueix el temps compartit per estudiar, fer deures i per llegir llibres.

Activitat	Pare	Mare
Televisió	80,1%	82,5%
Espectacles	27,6%	28,4%
Estudiar, fer deures	19,8%	25,7%
Jugar	19,2%	22,4%
Actes culturals	19,3%	19,4%
Fer esports	19,5%	13,5%
Llegir llibres	11,8%	15,7%
Ordinador, informàtica	14,5%	8,1%

Alguns indicadors són contradictoris: s'insisteix molt més que en anys anteriors en la necessitat de fomentar la implicació dels pares, però es percep al mateix temps que existeix una menor dedicació dels pares als fills fora del temps escolar i també dins l'escola (AMPAS, Consell Escolar...). El que fins ara era un fet diferencial positiu per a Menorca comença a manifestar símptomes de retrocés.

La conciliació de la vida familiar i laboral té molt a veure amb les preocupacions que s'expressen en aquests estudis: algunes dades són força significatives: un 84,6% de les dones que fan feina a l'estiu consideren incompatible la vida familiar i la vida laboral, mentre que només el 60% dels homes tenen aquesta percepció.

És durant l'estiu quan es produeix una gran paradoxa: quan els fills en edat escolar tenen vacances, el pare i la mare estan ocupats i, durant l'hivern, quan els fills van a escola, com a mínim la mare està desocupada. Aquesta situació planteja autèntics problemes per poder compaginar la vida laboral i l'atenció als fills.⁷

⁷ Vegeu «Debat Ciutadà (VII): conciliació de la vida familiar i laboral (II)» a *Quaderns Gadeso*, número 75, agost 2006, pàg. 3.

També augmenta el nombre de pares i mares que consideren que és necessari reforçar les mesures disciplinàries dins els centres educatius. Es percep més sensació de massificació i es demana la millora dels equipaments i dels espais públics. Aquestes sensacions acompanyen la manca d'inversió pública en la renovació de les infraestructures i equipaments escolars a Menorca.

ELS TRES PRINCIPALS PROBLEMES SEGONS GADESO⁸	
1 Conflictivitat, manca de disciplina	18,4%
2 Poca dedicació dels pares	16,8%
3 Massificació	16,2%

LES TRES PRINCIPALS MESURES DE MILLORA:	
1 Fomentar la implicació de les famílies	38,9%
2 Reforçar les mesures disciplinàries	33,8%
3 Millorar els equipaments i els espais	26,5%

Garantir una igualtat d'oportunitats real per a tots, independentment del seu estatus socioeconòmic, ètnia o cultura implica l'existència d'una xarxa de centres educatius de titularitat pública amb infraestructures, equipaments i serveis de qualitat. Si això fos així l'oferta educativa acabaria essent atractiva per a les famílies de distints estrats socioeconòmics i culturals. En cas contrari, si s'atorga un baix prestigi social als centres públics, la discriminació social i cultural comença als primers nivells de l'educació. A moltes zones de l'Estat i a determinades àrees de les nostres illes, l'escola pública està dedicada bàsicament als segments socioeconòmics més desfavorits. El cas de Menorca, en aquest aspecte presenta uns indicadors força positius amb relació a l'equilibri de tots els sectors de població entre els centres públics i els centres concertats.

Dades OECD: relació educació i economia

Segons els darrers estudis, els resultats no mostren una relació clara entre el nombre d'alumnes per professor i el rendiment escolar. Cal analitzar altres factors i variables: la interacció entre alumnes i professors, la matèria que s'ensenya, la distribució del temps, l'agrupament dels alumnes dins les aules i la pràctica de l'ensenyament en equip són variables qualitatives de rellevància per explicar l'èxit escolar.⁹

La inversió de despesa pública en educació és rendible a mitjà i llarg termini. L'augment del producte interior brut s'atribueix en part a la inversió en educació: un país que aconsegueix en alfabetització una puntuació superior en un 1% a la mitjana internacional obté nivell de productivitat laboral i de PIB per càpita superiors a altres països en un 2,5%.¹⁰

⁸ Vegeu «Debat Ciutadà (XII): la família i l'educació a Balears (III). L'escola a les Balears: illa per illa» a *Quaderns Gadeso*, número 94, extra electrònic, març de 2007, pàg. 3.

⁹ Vegeu *Education at a Glance: OECD Indicators. 2006 Edition. Summary in Spanish*, pàg. 2. <www.oecd.org/bookshop/>

¹⁰ Vegeu *Education at a Glance: OECD Indicators. 2006 Edition. Summary in Spanish*, pàg. 5. <www.oecd.org/bookshop/>

A més, la inversió per obtenir un títol universitari com a part de la formació inicial pot donar uns resultats anuals privats de fins a un 22%; i així mostrar una rendibilitat superior al 8%. A més, es constaten importants efectes indirectes: molts estudis apunten una relació de causa-efecte entre un major rendiment escolar i una millor salut física i mental.

Les inversions en educació tenen un impacte important en l'economia: els salaris augmenten segons el nivell educatiu assolit. La situació global de les illes i de Menorca en particular és força preocupant en aquest aspecte, a causa del baix percentatge de persones que continuen estudis postobligatoris.

Arreu d'Europa, les taxes d'atur minven progressivament segons augmenta el nivell educatiu assolit i afecta més les dones que els homes en tots els nivells de formació.¹¹

La comunitat autònoma de les Illes Balears és la que manco inverteix amb relació al seu producte interior brut, per davant de Cantàbria: un 1,8%. Cantàbria hi inverteix un 1,2%, mentre que Andalusia, Catalunya o Madrid hi inverteixen respectivament un 16,1%, un 15,9% i un 12,5% del seu producte interior brut.¹²

Paral·lelament, l'Estat espanyol presenta unes taxes d'abandonament entre l'edat de 18 a 24 anys més alta d'Europa: un 30,8 de la població no ha completat els estudis de educació secundària i no segueix cap tipus d'educació formació posterior. Aquesta taxa només és superada per Portugal amb un 38,6%. En el camp de la formació permanent succeeix el mateix: només el 12,1% de la població d'entre 25 i 64 participa en activitats d'educació i de formació. Les Illes Balears estan per sota d'aquestes taxes i, per tant, ens situam en una posició molt negativa amb vista al futur que pot afectar de manera important l'economia.

Destaquen les diferències entre homes i dones. La taxa d'escolarització femenina als 16 anys supera en gairebé 6 punts a la masculina (90,7% dones i 85% homes) i als 17 anys la diferència és major (80,5% i 69,8%). Amb relació als resultats educatius, les diferències són encara més grans: el 78,0% de les dones obtenen el títol de graduat en secundària obligatòria enfront del 63,1% dels homes, uns quinze punts de diferència. Aquesta dada també la podem comprovar a les nostres illes, on les diferències, a determinades zones turístiques i massificades, poden arribar a més del 60% dels homes que no obtenen la titulació.

Evolució del fracàs escolar

Les Illes Balears és la regió de l'Estat espanyol que assoleix els nivells més alts de fracàs i abandonament escolar: gairebé un 40% dels alumnes que acaben l'educació secundària obligatòria surten del sistema sense la titulació mínima exigida i més del 70% dels alumnes d'ESO abandona els estudis abans d'arribar a la universitat.

¹¹ Vegeu *Panorama de la Educación. Indicadores de la OCDE 2006. Education at a glance. Nota informativa sobre la situación española*. Madrid: MEC setembre de 2006, pàg. 4 i 5.

¹² Vegeu *Datos Básicos de la Educación en España en el curso 2006-07*.

L'abandonament després de cursar la secundària obligatòria supera el 51% a les Illes Balears; al País Basc només el 16,8% no accedeixen a estudis superiors després d'acabar la secundària obligatòria. Igualment, la nostra comunitat assoleix els percentatges més alts de persones menors de 20 anys que treballen de manera regular.

Per altra part, només el 27,2% dels joves que van realitzar la prova de selectivitat a les Balears accedí a la universitat, dada que situa les Illes a la coa de les comunitats autònomes espanyoles en l'accés als estudis superiors. A davant d'aquestes dades, la probabilitat d'accedir a la universitat per a un alumne del País Basc és del 60% enfront a un 21% per a un alumne de les Illes.¹³

La innovació en l'actualitat

L'escola pública menorquina ha aconseguit un prestigi que li ha permès consolidar-se. La incidència percentual de l'escola pública sobre l'escola concertada és força significativa. L'escola pública acull el 74,51% de l'alumnat matriculat, mentre que l'escola concertada representa el 25,43%;¹⁴ no existeix cap escola privada. Aquesta implantació no és fruit de la casualitat; la nostra hipòtesi de partida indica que sense l'ampli moviment de mestres i pares i mares per recuperar la identitat, normalitzar la llengua catalana i innovar les bases de l'ensenyament i aprenentatge l'escola pública menorquina no gaudiria de l'actual estat de salut. El percentatge a les Illes se situa entorn del 62,38% d'alumnat matriculat a la pública, entorn del 34,16 a la concertada i entorn del 3,56 a la privada.¹⁵ La bona salut de l'escola pública i de part de l'escola concertada rau en els processos d'innovació portats a terme durant els darrers vint-i-cinc anys i en la cohesió d'un important nucli de pares i mares compromesos que van disposar una bona quantitat d'esforç per aconseguir un sistema educatiu de qualitat (tant en l'àmbit de recursos com d'innovació educativa). És important destacar les principals línies de recerca i d'innovació iniciades a l'illa de la mà de l'MRPM i del CEP, autèntics motors del canvi:

- Per una banda, els plantejaments constructivistes de l'escriptura i la lectura, el treball per racons i els projectes de treball a l'educació infantil i al primer cicle de primària es van generalitzar a molts centres de l'illa i a partir dels quals van sorgir grups de treball i publicacions.¹⁶
- Per una altra banda, la concepció constructivista en l'ensenyament i aprenentatge de les matemàtiques ha generat múltiples grups de treball i moltes experiències d'innovació a molts centres de l'illa.¹⁷

¹³ Vegeu <<http://www.magisnet.com/articulos>> que inclou referències a la taxa d'accés a la universitat i al fracàs escolar.

¹⁴ Percentatges elaborats a partir de la matrícula per municipis del curs 2003-2004 de la Delegació Territorial d'Educació a Menorca de la Conselleria d'Educació i Cultura, tancada el 21 d'abril de 2004.

¹⁵ Percentatges elaborats a partir de l'Estadística de l'Ensenyament a les Illes Balears per al curs 2002-2003 publicat per la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears. Palma, pàg. 2.

¹⁶ Vegeu ALZINA, PERE i altres. *Treballar amb textos a l'educació infantil*. Palma de Mallorca: Conselleria d'Educació, Cultura i Esports del Govern de les Illes Balears, Esmert, Centre Especial de Treball AMADIP, 1997.

¹⁷ Vegeu l'entrevista i el reportatge publicat a *Quaderns d'Educació*, desembre 2002, pàgines 6 i 7 editat pel Gabinet de Relacions Informatives de la Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears. A l'entrevista, el professor Carles Gallego explica la situació del procés d'innovació a l'illa i es parla de la III Trobada de Seminaris de Matemàtiques de Menorca. També es pot consultar una excel·lent publicació que recull part de les experiències portades a terme a l'illa; ens referim a GALLEGU LÁZARO, Carles i altres. *Repensar l'aprenentatge de les matemàtiques. Ensenyar a compartir la visió del món*. Palma de Mallorca: Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears, Esmert, centre especial de treball d'AMADIP, 2000.

- A secundària destaquen les propostes realitzades per millorar l'atenció a totes les necessitats dels alumnes en el marc de seminaris i grups d'atenció a la diversitat o a partir de PIE (Projectes d'Intervenció Educativa).¹⁸
- En darrer lloc cal destacar la introducció de les noves tecnologies de la comunicació i de la informació que s'han anat introduint a les escoles i als instituts.

ALGUNES CONCLUSIONS I LÍNIES D'APROFUNDIMENT

El sistema educatiu de l'illa de Menorca s'ha consolidat durant les darreres dècades i ha avançat en tres línies fonamentals:

- La consolidació, dotació i renovació de l'escola pública amb la participació molt activa d'un col·lectiu important de mestres i de famílies preocupades per l'educació.
- Els processos d'innovació portats a terme a l'escola pública i que també han afectat l'escola concertada. La innovació ha esdevingut una resposta adient al creixement de la diversitat de les aules i ha permès absorbir, sense grans crisis, la creixent demanda d'escolarització.
- El procés d'innovació ha esdevingut vital a l'etapa d'educació infantil; s'ha consolidat a primària, especialment en alguns centres i s'ha iniciat a l'educació secundària obligatòria de manera esperançadora.

En aquests moments, planen un conjunt important d'interrogants sobre el sistema educatiu. De la manera com es resolguin aquests problemes en dependrà la vigència d'un sistema públic capaç de respondre els reptes de futur. Si bé és cert que s'ha consolidat plenament l'escolarització obligatòria fins als setze anys, també ho és que la proporció d'estudiants de batxiller i de cicles formatius és força preocupant. La tendència a la baixa dels estudis postobligatoris és contínua. L'accés fàcil al món laboral marcat per l'estacionalitat i la precarietat condicionarà, sens dubte, el futur.

Si bé la influència d'un mercat de treball atractiu influeix sobre els joves, creiem que els instituts de secundària de l'illa no han respost de forma adient als reptes que s'han plantejat a les aules. La creixent diversitat i l'afebliment de qüestions de caire disciplinar han generat cert desconcert entre el professorat que pot haver afectat l'alumnat i les seves expectatives acadèmiques. La manca de processos profunds d'innovació a la secundària han produït un desfasament, ja evident, entre les necessitats i les expectatives dels joves i tot allò que hom els brinda des d'una perspectiva purament acadèmica, allunyada massa vegades de la realitat i del món dels joves. De totes maneres, també és cert que, en general, la resposta a la creixent complexitat a la secundària obligatòria es resol amb mesures molt diverses que van des dels agrupaments heterogenis fins a les aules externes o fins als tallers preprofessionals allunyats del món acadèmic. Per tant, un dels reptes per al futur més immediat és la secundària obligatòria i els estudis posteriors. Amb les taxes de fracàs escolar i els índexs d'estudis postobligatoris actuals, el futur se'ns presenta preocupant i hipotecat a un mercat de treball precari i estacional dominat pel sector turístic, que no demana ni exigeix formació gairebé de cap tipus.

¹⁸ En aquest camp poden destacar ALZINA, Pere. *Treballar amb la diversitat. Nous enfocaments curriculars i metodològics*. Palma de Mallorca: Ajuntament d'Alaior, Institut Menorquí d'Estudis i Universitat de les Illes Balears, 2000.

Fins al moment, la lliçó de la història ens indica que la coordinació d'esforços entre administracions, famílies i centres educatius lligat a un procés continu d'innovació educativa han esdevingut l'eix sobre el qual l'escola pública menorquina s'ha consolidat molt per damunt de l'oferta de l'escola concertada. Creiem fermament que les línies de futur també han de seguir camins semblants.

Globalment, també és necessària una progressiva redistribució de l'alumnat entre centres públics i centres concertats, ja que els primers acullen gairebé la totalitat de l'alumnat immigrant i dels alumnes amb necessitats educatives especials.

La formació dels ensenyants, especialment els de secundària, necessita d'un canvi profund i radical que no es pot assumir només des les administracions municipals i insulars. La reforma de la formació inicial i permanent del professorat necessita de canvis profunds en l'àmbit d'Estat; només una adequada, continuada i obligatòria formació inicial i permanent respondrà a la creixent complexitat i diversitat de les aules. Paral·lelament, es necessita un canvi progressiu del currículum capaç d'analitzar els problemes del món actual des de perspectives interdisciplinars i capaç de generar interès vers l'aprenentatge. Ambdues qüestions pertanyen a un àmbit macroestructural, difícil d'aconseguir sense la participació dels poders dels estats i dels sistemes de govern mundial.

Necessitam augmentar els marges d'autonomia dels centres amb el compromís d'explicar els resultats obtinguts. L'autonomia dels centres no genera més diferències de les existents, només tracta de deixar fer a cadascú el que considera més adient si obté bons resultats. Les responsabilitats dels centres i dels professors han de consistir a individualitzar l'educació i desenvolupar un sistema en què cada un pugui anar al seu ritme, de forma que es compensin situacions de desavantatge i es desenvolupi el talent del qual tenen més potencial. Cal utilitzar tot el potencial dels alumnes i professors en la confiança de l'èxit, no del fracàs.

Els professors i els centres educatius han de tenir la capacitat de fer un diagnòstic per a cada alumne i de comprendre les deficiències que pot tenir. Els professors han de tenir la responsabilitat de resoldre els problemes i els centres la flexibilitat per adaptar a l'entorn d'aprenentatge dels alumnes. Cal invertir en formació del professorat i oferir autonomia als centres educatius.

Necessitam un compromís polític i social relacionat amb una despesa pública constant en educació i d'aquesta manera prioritzar el servei públic educatiu; oferta educativa pública de qualitat i atractiva per a les famílies de distints contextos socioeconòmics i culturals. Necessitam prioritzar ajuts i suports específics per a centres i alumnes amb dificultats especials.

Necessitam treballar la implicació de la família en la tasca d'acompanyament a l'aprenentatge, així com en la gestió de hàbits i valors. Cal fomentar la col·laboració i participació dels pares, promocionar activitats extraescolars actives i participatives i fomentar la creació de xarxes educatives d'intercanvi i d'experiències i solucions.

Finalment, necessitam la progressiva inserció de la comunitat escolar dins la comunitat local. La implicació real entre les comunitats escolars i les entitats locals i els ajuntaments i la col·laboració entre institucions cíviques plurals i amb altres centres escolars (xarxes educatives).

L'educació és cosa de tots. Creure's i posar en pràctica aquesta idea és una de les darreres línies d'aprofundiment en un futur. L'escola aïllada aconseguirà poques fites; la col·laboració decidida de les famílies, dels poders públics i dels professors compromesos per una banda i dels sectors productius i industrials per l'altra seran factors de progrés per a un futur millor.

BIBLIOGRAFIA

APARICI, E. i altres. *La família en el procés educatiu a les Illes Balears. El paper educador de la família: responsabilitat, participació i valors*. Palma de Mallorca: Leonard Muntaner Editor, 2003.

Datos Básicos de la Educación en España en el curso 2006-07.

Education at a Glance: OECD Indicators. 2006 Edition. Summary in Spanish. <www.oecd.org/bookshop/>

Education at a Glance: OECD Indicators. 2006 Edition. Summary in Spanish. OECD: 2006.

FULLANA COLL, Fernando. *Estudi sobre la població de Menorca. Anàlisi demogràfic de finals del segle XX*. Maó: OBSAM-IME, 2004.

MESQUIDA, B i altres. *La immigració, països emissors i les Illes Balears*. Palma: Edicions Cort, 2004.

OCDE. *Resumen panorama educativo: indicadores de la OCDE. 2003*, a <www.oecd.org/edu/eag2003>

Panorama de la Educación. Indicadores de la OCDE 2006. Education at a glance. Nota informativa sobre la situación española. Madrid: MEC, setembre de 2006.